

75
आज़ादी का
अमृत महोत्सव

नाणा मंत्री
श्री कनुभाई देसाईनुं
अंदाजपत्र प्रवचन
२०२२-२०२३
(भाग-५)

गुजरात विधानसभा
३१ मार्च, २०२२

માનનીય અધ્યક્ષ મહોદયા,

ગુજરાત રાજ્યના આ ગૌરવવંતા ગૃહના પ્રથમ મહિલા અધ્યક્ષ તરીકે આપશ્રીની વરણી થયેલ છે, ત્યારે હું આપશ્રીને ખૂબ ખૂબ અભિનંદન પાઠવું છું.

દેશની આઝાદીના ૭૫ વર્ષ પૂર્ણ થવા જઈ રહ્યા છે. આઝાદીના આ અમૂલ્ય મહોત્સવમાં આપણું રાજ્ય સૌનો સાથ અને સૌનો વિકાસના ધ્યેય સાથે પ્રગતિના પંથે આગળ વધી રહ્યું છે. હવે સૌનો વિશ્વાસ અને સૌનો પ્રયાસની કડી ઉમેરી ગુજરાતને વિકાસના સર્વોચ્ચ શિખર પર લઈ જવા અમારી સરકાર કટિબદ્ધ છે. આત્મનિર્ભર ગુજરાતથી આત્મનિર્ભર ભારત બનાવવાના આ ભગીરથ કાર્યના ભાગરૂપે રાજ્યનું અંદાજપત્ર રજૂ કરવાનું ગૌરવ મને પ્રથમવાર પ્રાપ્ત થયું છે, તે બદલ હું હર્ષની લાગણી અનુભવું છું.

ગુજરાતના પનોતા પુત્ર અને લોકલાડીલા માનનીય વડાપ્રધાનશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીના નેતૃત્વમાં આપણો દેશ સુશાસન અને આર્થિક વિકાસના લક્ષ્ય તરફ મક્કમપણે આગળ વધી રહેલ છે. કોરોના જેવી મહામારીની સામે વિશ્વનું સૌથી મોટું રસીકરણ અભિયાન શરૂ કરી, અત્યાર સુધીમાં ૧૭૭ કરોડથી વધુ સ્વદેશી રસીના ડોઝ નિઃશુલ્ક આપી, દેશની જનતાને સુરક્ષિત કરવાની કામગીરીને સમગ્ર વિશ્વ બિરદાવી રહ્યું છે. આ અભિયાનમાં સૌના સહકારથી માનનીય મુખ્યમંત્રીશ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલની આગેવાની હેઠળની અમારી સરકારે પણ પાત્રતા ધરાવતી ૧૫ વર્ષથી ઉપરની વયની અંદાજિત સવા પાંચ કરોડ વસતિ સામે ૧૦ કરોડથી વધુ ડોઝનું વિનામૂલ્યે રસીકરણ પૂર્ણ કરી આ મહામારી સામે લોકોને સુરક્ષા કવચ પૂરું પાડ્યું છે.

“ પડકારો અમને હંફાવી ન શક્યા,

અમે પરિશ્રમથી પ્રગતિની કેડી કંડારી છે;

કર્મયોગથી લોકસેવા કરતા કરતા,

અમે ‘અમૃતકાળ’ ની વાટ પકડી છે.”

માનનીય વડાપ્રધાનશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીના માર્ગદર્શન હેઠળ અનેક પડકારોનો સામનો કરી, દેશની અર્થવ્યવસ્થા દુનિયાના મોટા દેશોમાં સૌથી ઝડપી વિકાસ દર ધરાવતી અર્થવ્યવસ્થા બની છે. આપણો દેશ આપતા વર્ષોમાં પાંચ ટ્રિલિયન ડોલર ઇકોનોમી કલબમાં સામેલ થવા જઈ રહ્યો છે. ભારતની આ વિકાસક્રમમાં ગુજરાતનો ફાળો નોંધપાત્ર છે. આદરણીય નરેન્દ્રભાઈએ જ્યારે વર્ષ ૨૦૦૨માં રાજ્યની ધૂરા સંભાળી ત્યારે રાજ્યનું એકંદર ઘરગથ્થુ ઉત્પાદન ફક્ત સવા લાખ કરોડ હતું. અમારી સરકારે પ્રામાણિક અને પરિણામલક્ષી વહીવટ તેમજ અવિરત પ્રયત્નોથી બે દશક પછી રાજ્યનું એકંદર ઘરગથ્થુ ઉત્પાદન વીસ લાખ કરોડને વટાવી ચૂક્યું છે. રાજ્યના નાગરિકોની માથાદીઠ આવકમાં પણ ઘરખમ વધારો થઈ વીસ વર્ષ પછી માથાદીઠ આવક ₹૧૯,૮૨૩ થી વધીને ₹૨,૧૪,૮૦૯ સુધી પહોંચી છે.

સરળ, સહજ અને સૌમ્ય સ્વભાવના આપણા માનનીય મુખ્યમંત્રીશ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલના નિર્ણાયક નેતૃત્વ હેઠળ લોકસેવાને વરેલી અમારી સરકારના પ્રયાસોના ફળ સ્વરૂપે ભારત સરકારના ગુડ ગવર્નન્સ ઇન્ડેક્સમાં ગુજરાતે રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ પ્રથમ ક્રમ હાંસલ કરેલ છે. તે માટે બધા કર્મચોગીઓ અને નાગરિકોને અભિનંદન આપું છું. રેશનકાર્ડ, જન્મ-મૃત્યુના પ્રમાણપત્ર, આવકના દાખલા, મહેસૂલી દસ્તાવેજ જેવી ૨૮૦ સેવાઓને અમારી સરકારે ડિજિટલ સેવા સેતુના માધ્યમથી ઘર આંગણે પહોંચાડેલ છે. સરકારી યોજનાઓનો લાભ લેવા રજૂ કરવાના થતાં આવકના દાખલાની મુદત ત્રણ વર્ષ સુધી વધારેલ છે. સ્ટેમ્પ પેપર ઉપર કરવાના થતા એકિડેપિટની જગ્યાએ સેલ્ફ ડેકલેરેશનને માન્યતા આપી અમે વહીવટી સરળતાની દિશામાં અગત્યનું પગલું ભર્યું છે.

માનનીય વડાપ્રધાનશ્રીએ જન-દાન યોજના, આધાર કાર્ડ અને મોબાઇલ નંબરને જોડી દરેક વ્યક્તિને સંસ્થાગત નાણાકીય માળખામાં લાવી સાચા લાભાર્થીઓ સુધી સરકારની યોજનાઓનો લાભ પહોંચે તેવો સંકલ્પ વ્યક્ત કરેલ છે. આ સંકલ્પને સાકાર કરવા અમારી સરકારે ડિજિટલ ગુજરાત પોર્ટલ મારફતે વિવિધ યોજનાઓ માટેની ઓનલાઇન અરજીઓ સ્વીકારી, લાભાર્થીના બેંક ખાતામાં વિના વિલંબે સહાયની રકમ જમા થાય તે માટે, ડાયરેક્ટ બેનીફીટ ટ્રાન્સફરની પદ્ધતિ અમલી બનાવેલ છે. દર વર્ષે અંદાજે ₹૨૦ હજાર કરોડ જેટલી સહાયની રકમ ડી.બી.ટી. થકી સીધી રીતે લાભાર્થીના ખાતામાં જમા કરવામાં આવે છે. સરકારી આવકો સ્વીકારવા સાચબર ટ્રેઝરી હેઠળ ઇલેક્ટ્રોનિક પદ્ધતિ અમલમાં મૂકી સરકારે ડિજિટલ ટ્રાન્ઝેક્શનને વેગ આપેલ છે.

ખેડૂતોની આવકમાં ઉત્તરોત્તર વધારો થાય અને ખેતી વધારે પોષણક્ષમ બને તે માટે સરકારે અનેકવિધ પગલાં લીધેલ છે. ખેડૂતો ઓછા ખર્ચે વધુ આવક મેળવી શકે તે માટે પ્રાકૃતિક ખેતીને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવી રહેલ છે. ડાંગ સંપૂર્ણ પ્રાકૃતિક ખેતી કરતો પ્રથમ જિલ્લો બનેલ છે. ઘરતીપુત્ર ખેડૂતો ઉપર આવી પડતી કુદરતી આપદાઓના સમયે પણ સરકારે વિના વિલંબે રાહતના પગલાં લીધા છે. કૃષિ ક્ષેત્રે હાલ ખરીફ પાક માટે ટૂંકી મુદતના ધિરાણો ઉપર વ્યાજ સહાયની યોજના અમલી છે. **ખેડૂતોને રવી તેમજ ઉનાળુ પાક માટે પણ વ્યાજ સહાય મળી રહે તે માટે, હું નવી યોજનાની જાહેરાત કરું છું.**

પશુપાલકો અને માછીમારો તરફથી ખેડૂતોની જેમ કિસાન ક્રેડીટ કાર્ડ આપી ધિરાણ પર વ્યાજ સહાય આપવાની માંગણી ઘણા સમયથી થતી હતી. આ બંને ક્ષેત્રોને પણ બેન્કીંગ વ્યવસ્થાથી જોડી, ઉત્પાદકતા વધારવા માટે **પશુપાલકો અને માછીમારોને કૃષિ સમકક્ષ ટૂંકી મુદતના ધિરાણ પર વ્યાજ રાહત આપવાની યોજનાની, હું જાહેરાત કરું છું.** આ યોજનાથી આ બંને ક્ષેત્રોમાં દર વર્ષે અંદાજિત ૮ થી ૧૦ હજાર કરોડનું ધિરાણ મેળવી શકાશે.

ભારતીય સંસ્કૃતિમાં ગાયની મહત્તા અતુલ્ય છે. દ્વારકાઘીશ શ્રીકૃષ્ણના સમયથી જ ગૌસેવા, ગૌપાલન અને ગૌરક્ષાને મહત્વ આપવામાં આવે છે. ગૌદાનના સંરક્ષણ અને સંવર્ધન તથા દેશી ગૌવંશની જાળવણીને પ્રોત્સાહન આપવા અમારી સરકાર કાર્યરત છે. ગૌવંશના નિભાવ અને જીવદયા માટે સરકાર સાથે બિનસરકારી અને સેવાભાવી સંસ્થાઓ પણ અમૂલ્ય ફાળો આપી રહેલ છે. રાજ્યમાં આવી સેવાભાવી સંસ્થાઓ દ્વારા હજારોની સંખ્યામાં ગાયો અને મૂંગા પશુઓની પાંજરાપોળ અને ગૌશાળાઓમાં સેવા થઈ રહી છે. ગૌવંશ પ્રત્યે અમારી સરકારના આ સંકલ્પને પરિપૂર્ણ કરવા **ગૌશાળા અને પાંજરાપોળમાં નિભાવ અને જાળવણી માટે મુખ્યમંત્રી ગૌમાતા પોષણ યોજનાની, હું જાહેરાત કરું છું.** આ યોજના માટે આગામી વર્ષે ₹૫૦૦ કરોડની જોગવાઈ કરેલ છે. વધુમાં, રખડતાં અને નિરાધાર પશુઓની સમસ્યાઓમાંથી મુક્તિ મેળવવા શહેરી અને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં ખાસ પ્રયત્નો માટે ₹૧૦૦ કરોડની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

ઉત્તમ અને ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ દ્વારા બાળકોનો સર્વાંગી વિકાસ થાય તે હેતુથી વિશ્વબેન્કના સહયોગથી ₹૧૦ હજાર કરોડ જેવી માતબર રકમના ખર્ચે **સ્કૂલ્સ ઓફ એક્સેલન્સ પ્રોજેક્ટ** હાથ ધરવાનું નક્કી કરવામાં આવેલ છે. આ પ્રોજેક્ટના માધ્યમથી ૭૦ લાખ કરતાં વધારે વિદ્યાર્થીઓને વધુ સારી માળખાકીય સગવડો અને શિક્ષણ પદ્ધતિ દ્વારા ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ આપી ગુજરાતની ભાવિ પેઢીનું ભવિષ્ય ઉજ્જવળ કરવાનો નિર્ધાર છે.

મહિલાઓ તેમજ બાળકો સમાજના આધારસ્તંભ છે. આજની કિશોરીઓ આવતી કાલની માતાઓ છે. જીવનચક્રના દરેક તબક્કે મહિલાઓના આરોગ્ય તેમજ પોષણની કાળજી તંદુરસ્ત ભાવિ પેઢી માટે જરૂરી છે. મહિલાની સગર્ભાવસ્થાથી બાળક બે વર્ષનું થાય ત્યાં સુધીનો સમય સગર્ભા તેમજ ધાત્રી માતાઓ અને બાળકોના સ્વાસ્થ્ય માટે સ્વર્ણમ સમય ગણાય છે. જેથી કિશોરીઓ, સગર્ભા અને ધાત્રી માતાઓના આરોગ્ય તેમજ પોષણને સુદૃઢ કરવા સરકારે વિવિધ યોજનાઓ અમલમાં મૂકવાનો નિર્ણય કરેલ છે. તેમના આહારમાં અન્ન સાથે પ્રોટીન, ફેટ તેમજ માઈક્રો-ન્યુટ્રીએન્ટ પણ ઉપલબ્ધ થાય તે માટે આવતા પાંચ વર્ષમાં **૪ હજાર કરોડના** ખર્ચે અમલી થનાર **સુપોષિત માતા-સ્વસ્થ બાળ યોજના દ્વારા સગર્ભા અને ધાત્રી માતાઓને ૧૦૦૦ દિવસ સુધી વિનામૂલ્યે એક કિલો તુવેરદાળ, બે કિલો ચણા અને એક લીટર ખાદતેલ દર મહિને આપવાની હું જાહેરાત કરું છું.**

માનનીય વડાપ્રધાનશ્રીના **પી.એમ. ગતિશક્તિ કાર્યક્રમ** હેઠળ દેશમાં આંતર-માળખાકીય સગવડોને સુદઢ કરવા માટે નેશનલ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પાઈપલાઈન યોજના હેઠળ **₹૧૦૦ લાખ કરોડ**ના વિવિધ પ્રોજેક્ટોનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે. અમારી સરકારોના અથાગ પરિશ્રમથી ગુજરાતમાં આંતરમાળખાકીય સગવડોમાં,

- પરિવહન ક્ષેત્રે ગામેગામ પહોંચતું ૧ લાખ ૨૪ હજાર કિલોમીટર સડકોનું સુયોજિત નેટવર્ક;
- ઊર્જાના ક્ષેત્રે બારેમાસ ૨૪ કલાક વીજળી પૂરી પાડતું ૧૭ લાખ કિલોમીટરથી વધુનું ડીસ્ટ્રીબ્યુશન તેમજ અંદાજે ૭૦ હજાર કિલોમીટરનું ટ્રાન્સમિશન નેટવર્ક;
- ગેસ વિતરણ ક્ષેત્રે દેશના અન્ય કોઈ રાજ્યમાં ન હોય એવું ૨૭૦૦ કિલોમીટરનું બલ્ક ટ્રાન્સમિશન પાઈપલાઈન તેમજ ૩૧ હજાર કિલોમીટરનું વિતરણ પાઈપલાઈન નેટવર્ક;
- સિંચાઈ ક્ષેત્રે પાણીની અછતમાંથી મહદંશે મુક્તિ આપતી સરદાર સરોવર પરિયોજનાનું ૬૩ હજાર કિલોમીટરનું વિશાળ કેનાલ નેટવર્ક;
- પીવાના પાણી માટે ૩ હજાર કિલોમીટરની બલ્ક પાઈપલાઈન અને ૧ લાખ ૨૦ હજાર કિલોમીટરથી વધુ લંબાઈની વિતરણ પાઈપલાઈનનું વિશાળ નેટવર્ક તૈયાર થયેલ છે.

આગામી દિવસોમાં માળખાકીય ક્ષેત્રે વધુ રોકાણ કરી ગુજરાતના લોકોની સુખાકારી તેમજ અર્થતંત્રને વેગ આપવા સરકાર કૃતસંકલ્પ છે.

નૈસર્ગિક સોગાત સમા ૧૬૦૦ કિલોમીટર દરિયાકિનારે અમારી સરકારે સુયોજિત **બંદર નીતિ** થકી નાના મોટા ૪૦ કરતા વધારે બંદરો અને સંખ્યાબંધ જેટીઓનો વિકાસ કરેલ છે. દેશના આયાત-નિકાસમાં ગુજરાત ૨૨ ટકા ફાળા સાથે આજે સર્વોચ્ચ સ્થાને છે. આમ, ગુજરાત દેશ માટે વૈશ્વિક વ્યાપારનું ગેટ-વે બનેલ છે.

હાલમાં વિદેશોમાં થતાં સોના-ચાંદીના સોદાઓની સુવિધા દેશમાં જ મળી રહે તે હેતુથી ગોલ્ડ-સિલ્વર ટ્રેડિંગ માટે દેશનું પહેલું **બુલીયન માર્કેટ** ગુજરાતની ગિફ્ટ સિટીમાં શરૂ થનાર છે. વૈશ્વિક કક્ષાની બેન્કીંગ, લીઝિંગ, ઈન્સ્યોરન્સ, ફાયનાન્સ અને આર્બિટ્રેશનની સુવિધાઓ ગિફ્ટ સિટીમાં આકાર લઈ રહી છે, તેથી આવનારા દિવસોમાં ગુજરાત વૈશ્વિક નાણાકીય વ્યાપારનું પણ કેન્દ્ર બનશે.

સુયોજિત પરિવહન માળખાના કારણે માલસામાનની સરળતાથી હેરફેર અંગેના કેન્દ્ર સરકારના **લોજિસ્ટીક ઈન્કેક્સ(LEADS)**માં ગુજરાત સતત ત્રીજા વર્ષે પણ સમગ્ર દેશમાં પ્રથમ ક્રમે આવેલ છે. રાજ્યના સર્વત્રાહી વિકાસ અને અમારા લોકાભિમુખ સુશાસનની ફળશ્રુતિના સ્વરૂપે વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧માં દેશનું સૌથી વધુ **₹૧ લાખ ૬૩ હજાર કરોડનું વિદેશી મૂડી રોકાણ (FDI)** ગુજરાતમાં આવેલ છે. જે દેશના કુલ રોકાણના ૩૭ ટકા જેટલું થાય છે, જે સાબિત કરે છે કે ગુજરાત હંમેશા બેસ્ટ ડેસ્ટીનેશન ફોર ઈન્વેસ્ટમેન્ટ છે. જ્યારે મોટા પ્રમાણમાં મૂડી રોકાણ થકી ગુજરાતમાં રોજગારીની નવી તકોનું સર્જન થઈ રહ્યું છે ત્યારે રાજ્યના યુવાનો વધુ કૌશલ્ય મેળવી સુસજ્જતા સાથે તેનો લાભ મેળવી શકે તે હેતુથી અમારી સરકારે **કૌશલ્યા-ધી સ્ટીલ યુનિવર્સિટી**ની સ્થાપના કરેલ છે.

નવા ભારતના નિર્માણમાં સ્ટાર્ટ-અપનું મહત્વ ધ્યાને લઈ માનનીય વડાપ્રધાનશ્રીએ ૧૬ જાન્યુઆરીને નેશનલ સ્ટાર્ટ-અપ ડે જાહેર કરેલ છે. ભારતના સ્ટાર્ટ-અપનો સ્વર્ણમ યુગ શરૂ થઈ રહ્યો છે ત્યારે ગુજરાતના યુવાનો તેની સાથે તાલ મેળવી શકે તે હેતુથી અમારી સરકારે યુવાનોને આર્થિક મદદ કરતી **સ્ટુડન્ટ સ્ટાર્ટ અપ એન્ડ ઈનોવેશન પોલિસી-૨.૦** જાહેર કરેલ છે.

અત્યાધુનિક ટેકનોલોજી અને ડ્રોનના ઉપયોગથી સર્વિસ કિલિવરીની કાર્યક્ષમતા વધારવા અને વહીવટી પ્રક્રિયાઓમાં સુધારાઓ કરવા સરકાર સંકલ્પબદ્ધ છે. રાજ્યમાં આગામી દિવસોમાં ડ્રોન સર્વિસ પ્રોવાઈડરોની ક્ષમતાવર્ધન માટે **ડ્રોન સંશોધન અને વિકાસ કેન્દ્ર તેમજ ડ્રોન તાલીમ સંસ્થા**ઓ સ્થાપી કૃષિ, જમીન માપણી, આરોગ્ય, માળખાકીય કામો તથા કાયદો અને વ્યવસ્થા જેવા ક્ષેત્રોમાં તેનો ઉપયોગ વધારવાનું આયોજન છે.

માનનીય મુખ્યમંત્રીશ્રી ભૂપેન્દ્રભાઈ પટેલના નેતૃત્વમાં અમારી સરકારે રોજગારીની નવી તકો ઊભી કરવા, ઇન્ફર્મેશન ટેકનોલોજીના ક્ષેત્રમાં રોકાણોને વેગ આપવા નવી **આઈ.ટી. નીતિ**ની જાહેરાત કરેલ છે. આ નીતિ અંતર્ગત વિશ્વકક્ષાના આઈ.ટી. ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનું નિર્માણ કરી ઉચ્ચ કૌશલ્ય ધરાવતા માનવબળ થકી ગુજરાતમાં આઈ.ટી. ઇકોસિસ્ટમમાં પરિવર્તન લાવવાનું લક્ષ્ય છે. બાયોપ્લાસ્ટિકથી લઈને જિન સ્પ્લાઈસીંગ અને સ્ટેમ સેલ થેરાપી જેવા ક્ષેત્રોને પ્રોત્સાહન આપવા માટે સરકારે **બાયોટેકનોલોજી નીતિ**ની જાહેરાત કરેલ છે. આ નીતિઓથી આઈ.ટી. અને બી.ટી. એક્સ્પોર્ટમાં ધરખમ વધારો થવાથી રાજ્યમાં ૨ લાખ કરતા વધુ નવી રોજગારીની તકોનું નિર્માણ થશે.

ઉત્તમ અને પરિણામલક્ષી વહીવટ માટે સારું નાણાકીય વ્યવસ્થાપન અનિવાર્ય છે. નીતિ આયોગ દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલ નાણાકીય વ્યવસ્થાપનના માપદંડોમાં ગુજરાત સમગ્ર દેશમાં પ્રથમ ક્રમે છે. છેલ્લાં બે દશકમાં ગુજરાતે ઉત્તરોત્તર વૃદ્ધિ સાથેનું બજેટ રજૂ કરી વિકાસ કાર્યો માટે ક્યારેય પણ ઓવરડ્રાફ્ટ લીધા વગર નાણાંની કાળવણી કરી છે. કોરોનાની મહામારીના કારણે અર્થવ્યવસ્થા પર આવી પડેલ સંકટમાંથી બહાર નીકળી રાજ્ય આ વર્ષે **જી.એસ.ડી.પી.માં ૧૩ ટકા જેવો ડબલ ડિજિટ વૃદ્ધિ દર** મેળવશે તેવી ધારણા છે.

સદીની સૌથી ભયાનક મહામારીના કારણે ઉદ્ભવેલ આર્થિક સંકટ વચ્ચે પણ નાણાકીય જોગવાઈઓમાં વધારો કરીને વિકાસને વેગ આપવું તેમજ સમાજના તમામ વર્ગોની સુખાકારીમાં વધારો કરવું વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩નું **૨૨ લાખ ૪૩ હજાર ૯૬૫ કરોડ**નું અંદાજપત્ર આ સન્માનનીય ગૃહ સમક્ષ હું રજૂ કરું છું.

કૃષિ, ખેડૂત કલ્યાણ અને સહકાર

કૃષિ, ખેડૂત કલ્યાણ અને સહકાર વિભાગ માટે કુલ ₹૭૭૩૭ કરોડની જોગવાઈ

માનનીય વડાપ્રધાનશ્રીએ કૃષિ ક્ષેત્રે નવતર પ્રયોગો અને આધુનિક ટેકનોલોજી દ્વારા ખેડૂતોની આવકમાં વધારો કરવાની સાથે પ્રાકૃતિક ખેતી તરફ વળવા હાકલ કરી છે. પ્રધાનમંત્રી કિસાન સન્માન નિધિની વાત હોય કે કુદરતી સંકટ સમયે સહાયરૂપ થવાની વાત હોય, અમારી સરકાર ખેડૂત કલ્યાણ માટે દિવસ-રાત અવિરતપણે કાર્યરત છે.

ખેડૂત કલ્યાણને કેન્દ્રસ્થાને રાખી પ્રધાનમંત્રી કિસાન સન્માન નિધિ યોજના અંતર્ગત પ્રત્યેક ખેડૂત ખાતેદારને વાર્ષિક **₹૬ હજાર** સહાય આપવાની યોજના અમલી બનાવી છે. આ યોજના અંતર્ગત, આજ સુધી ગુજરાતનાં આશરે ૬૧ લાખ જેટલા ખેડૂત ખાતેદારોને સીધેસીધા તેમના બેંક ખાતામાં **₹૧૦ હજાર કરોડ** પ્રાપ્ત થયેલ છે.

ખેડૂતોને વીજ જોડાણ તેમજ રાહત દરે વીજળી ઉપલબ્ધ કરાવવા **₹૮ હજાર ૩૦૦ કરોડ** જેવી માતબર રકમની સબસીડી આપવામાં આવે છે. વીજ જોડાણ માટે હાલમાં પડતર બધી અરજીઓનો આઝાદીના અમૃત મહોત્સવ પર્યં પહેલા નિકાલ કરી ખેડૂતોને વીજ જોડાણ આપવામાં આવશે.

- પાક કૃષિ વ્યવસ્થાની વિવિધ યોજનાઓ માટે જોગવાઈ **₹૨૩૧૦ કરોડ**.
- કૃષિ યાંત્રિકીકરણ અંતર્ગત ટ્રેક્ટર તેમજ વિવિધ ફાર્મ મશીનરીની ખરીદીમાં સહાય આપવા જોગવાઈ **₹૨૬૦ કરોડ**.
- રાષ્ટ્રીય કૃષિ વિકાસ યોજના અંતર્ગત કૃષિ અને સંલગ્ન ક્ષેત્રોના વિવિધ પ્રોજેક્ટ માટે જોગવાઈ **₹૨૩૧ કરોડ**.
- સંપૂર્ણ દેશી ગાય આધારિત પ્રાકૃતિક ખેતી કરતા ખેડૂતોને ગાયના નિભાવ ખર્ચ માટે જોગવાઈ **₹૨૧૩ કરોડ**.

- મુખ્યમંત્રી પાક સંગ્રહ યોજના અંતર્ગત ખેતરમાં નાના ગોડાઉન બનાવવા માટે જોગવાઈ ₹૧૪૨ કરોડ.
- પ્રાકૃતિક ખેતીને વેગ આપવા માટે ગુજરાત પ્રાકૃતિક કૃષિ વિકાસ બોર્ડની રચના કરવામાં આવેલ છે. આ બોર્ડ ખેડૂતોને આ અભિયાન સાથે જોડી કૃષિ ઉત્પાદન વધારવા માટે કાર્ય કરશે તે માટે જોગવાઈ ₹૧૦૦ કરોડ.
- સર્વગ્રાહી કૃષિ વ્યવસાય નીતિ અંતર્ગત એગ્રો અને ફુડ પ્રોસેસિંગ એકમોને સહાય આપવા જોગવાઈ ₹૧૦૦ કરોડ.
- ખેડૂત ખાતેદાર અકસ્માત વીમા યોજના અંતર્ગત જોગવાઈ ₹૮૧ કરોડ.
- ખેડૂતોને મલ્ટીપર્પઝ ઉપયોગ માટે એક ડ્રમ તથા પ્લાસ્ટિકના બે ટોકર વિના મૂલ્યે આપવા માટે જોગવાઈ ₹૫૪ કરોડ.
- ડ્રોનના ઉપયોગથી ખાતર અને જંતુનાશક દવાઓનો છંટકાવ કરી ઉત્પાદન વધારવા અને કૃષિ ઈનપુટનો ખર્ચ ઘટાડવા જોગવાઈ ₹૩૫ કરોડ.
- ડાંગ જિલ્લાના પ્રાકૃતિક ખેતી કરતા ખેડૂતોને સંપૂર્ણ રસાયણમુક્ત ખેતી માટે પ્રોત્સાહિત કરવા જોગવાઈ ₹૩૨ કરોડ.
- વન્યપ્રાણીઓ દ્વારા પાકને થતું ગુકસાન અટકાવવા ખેતરની ફરતે સોલાર પાવર ફેન્સિંગમાં સહાય માટે જોગવાઈ ₹૨૦ કરોડ.
- ખેડૂતોને સમયસર અને પૂરતા જથ્થામાં રાસાયણિક ખાતર પૂરું પાડવા ખાતર સંગ્રહ માટે જોગવાઈ ₹૧૭ કરોડ.
- કૃષિ ઉત્પાદનોના પરિવહન માટે માલવાહક વાહનની ખરીદી ઉપર સહાય આપવા જોગવાઈ ₹૧૫ કરોડ.
- રાજ્યના સ્થાનિક ઉત્પાદકો દ્વારા વિકસાવવામાં આવેલ કૃષિ સાધન સનેડોના ઉપયોગને સહાય આપી પ્રોત્સાહિત કરવા જોગવાઈ ₹૧૦ કરોડ.

બાગાયત

બાગાયત ખાતાની યોજનાઓ માટે જોગવાઈ ₹૩૬૯ કરોડ.

- કમલમ્ (ફેગન ફુટ)ના વાવેતર વિસ્તારમાં વધારો થાય તે માટે જોગવાઈ ₹૧૦ કરોડ.
- મધ ક્રાંતિને વેગ આપવા રાજ્યના ૧૦ હજાર ખેડૂતોને મધ ઉત્પાદનમાં જોડવા જોગવાઈ ₹૧૦ કરોડ.
- કોમ્પ્રિહેન્સીવ હોર્ટીકલ્ચર ડેવલોપમેન્ટ પ્રોગ્રામ હેઠળ જોગવાઈ ₹૭ કરોડ.
- અમદાવાદ, જામનગર અને ખેડા જિલ્લામાં બાગાયતી પાકોના સેન્ટર ઓફ એક્સેલેન્સ ઊભા કરવા માટે જોગવાઈ ₹૭ કરોડ.

કૃષિ યુનિવર્સિટીઓ

- કૃષિ યુનિવર્સિટીઓ હસ્તક કૃષિ સંશોધન અને શિક્ષણના કાર્યક્રમોને સઘન બનાવવા જોગવાઈ ₹૭૫૭ કરોડ.

પશુપાલન

- પશુપાલકોને ટૂંકી મુદતના ધિરાણ પર વ્યાજ રાહત માટે જોગવાઈ ₹૩૦૦ કરોડ.
- ગૌશાળા, પાંજરાપોળો અને ટ્રસ્ટ સંચાલિત સંસ્થાઓને ગૌવંશ નિભાવ તેમજ માળખાકીય સગવડોના વિકાસ માટે મુખ્યમંત્રી ગૌમાતા પોષણ યોજના અંતર્ગત જોગવાઈ ₹૫૦૦ કરોડ.
- ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં રખડતા તેમજ નિરાધાર ઢોરના નિભાવ તેમજ વ્યવસ્થા માટે જોગવાઈ ₹૫૦ કરોડ.
- ગ્રામ્ય કક્ષાએ સ્વરોજગારી માટે ડેરી ફાર્મ તેમજ પશુ એકમ સ્થાપવા સહાય પૂરી પાડવા જોગવાઈ ₹૮૦ કરોડ.
- ફરતા પશુ દવાખાનાની સેવાઓ ચાલુ રાખવા તેમજ સઘન બનાવવા માટે જોગવાઈ ₹૫૮ કરોડ.
- ગાભણ તેમજ વિચાણ બાદના પશુઓ માટે ખાણદાણ સહાય યોજના થકી પશુપાલકોને લાભ આપવા માટે જોગવાઈ ₹૪૪ કરોડ.
- મુખ્યમંત્રી નિ:શુલ્ક પશુ સારવાર યોજના માટે જોગવાઈ ₹૨૪ કરોડ.
- ગ્રામ્ય દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળીઓને દૂધઘર/ગોડાઉન બાંધકામ માટે જોગવાઈ ₹૧૨ કરોડ.
- કરુણા એનિમલ એમ્બ્યુલન્સ-૧૯૬૨ માટે જોગવાઈ ₹૮ કરોડ.

કામઘેનુ યુનિવર્સિટી

કામઘેનુ યુનિવર્સિટીના સંચાલન તેમજ કૃષિ સંશોધનના કાર્યક્રમોને વેગ આપવા માટે જોગવાઈ ₹૧૩૭ કરોડ.

મત્સ્યોદ્યોગ

મત્સ્યોદ્યોગ પ્રભાગ માટે જોગવાઈ ₹૮૮૦ કરોડ.

- માછીમારોને મળતા રાહત દરના ડીઝલની મર્યાદામાં દરેક સ્તર પર ૨ હજાર લીટરનો વધારો કરવાના સરકારના નિર્ણયની હું જાહેરાત કરું છું. સાગરખેડુઓને હાઈસ્પીડ ડીઝલ વેટ રાહત યોજના માટે જોગવાઈ ₹૨૩૦ કરોડ.
- સાગરખેડુઓને ટૂંકી મુદતના ધિરાણ પર વ્યાજ સહાય આપવા જોગવાઈ ₹૭૫ કરોડ.
- પાંચ બારમાસી મત્સ્ય બંદરો નવાબંદર, વેરાવળ-૨, માઢવાડ, પોરબંદર-૨ અને સુત્રાપાડાના વિકાસ તેમજ મત્સ્યોદ્યોગ કેન્દ્રોના નિર્માણની યોજના હેઠળ જોગવાઈ ₹૨૦૧ કરોડ.
- સાગરખેડુઓને આધુનિક સાધનો, સલામતી અને નફાકારક ઉત્પાદન વધારવા માટેની યોજનાઓ માટે જોગવાઈ ₹૪૦ કરોડ.
- હાલના બંદરોના રખરખાવ અને મૂળભૂત સુવિધાઓને સુદઢ બનાવવા તથા ચોરવાડ અને ઉમરસાડી ખાતે સ્લોટીંગ જેટીની સુવિધા પૂરી પાડવા માટે જોગવાઈ ₹૨૬૪ કરોડ.

- પ્રધાનમંત્રી મત્સ્ય સંપદા યોજના માટે જોગવાઈ ₹૩૦ કરોડ.
- આંતરદેશીય મત્સ્યોદ્યોગ સાથે સંકળાયેલ લાભાર્થીઓને સાધન સહાય માટે જોગવાઈ ₹૨૫ કરોડ.
- ભાંભરાપાણી મત્સ્યોદ્યોગના વિકાસ માટે ઝીંગા ઉછેર ફાર્મને માળખાકીય સવલતો પૂરી પાડવા જુદી જુદી યોજનાઓ માટે જોગવાઈ ₹૫ કરોડ.

સહકાર

- ખેડૂતોને ખરીફ, રવી તેમજ ઉનાળુ પાક માટે વ્યાજ રાહતની યોજના માટે જોગવાઈ ₹૧૨૫૦ કરોડ.
- કૃષિ બજાર વ્યવસ્થાના સંચાલન તેમજ સુદઢીકરણ માટે જોગવાઈ ₹૫૦ કરોડ.
- સહકારી ખાંડ મીલોને પુનઃ કાર્યાભિવત કરવા લોન પેટે ₹૧૦ કરોડ.
- ખાંડ સહકારી મંડળીઓને ટૂંકા તેમજ લાંબા ગાળાની વ્યાજ રાહત માટે જોગવાઈ ₹૧૩ કરોડ.
- ખેતીવાડી ઉત્પન્ન બજાર સમિતિઓમાં હમાલોને માલસામાનની હેરફેર માટે ટ્રોલી ઉપલબ્ધ કરાવવા માટે જોગવાઈ ₹૨ કરોડ.

જળસંપત્તિ

જળસંપત્તિ પ્રભાગ માટે ₹૫૩૩૯ કરોડની જોગવાઈ

રાજ્યની જીવાદોરી સમી સરદાર સરોવર યોજનાનું કામ મહદંશે પૂર્ણ થતા ૬૯ લાખ હેક્ટર વિસ્તારમાં સિંચાઈ સુવિધા ઉપલબ્ધ થઈ સમગ્ર રાજ્યને જળ સુરક્ષાનું કવચ મળેલ છે. પર ડ્રોપ મોર કોપના સિદ્ધાંતને ધ્યાને લઈ જળ સંસાધનોના અસરકારક વપરાશ માટે રાજ્ય સરકાર સતત કાર્યરત છે.

- સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તારમાં સૌની યોજનાના ૧૩૭૧ કિલોમીટર લંબાઈના ૨૪ પેકેજની કામગીરી પૂર્ણ થયેલ છે. જ્યારે ૧૧૫૦ કિલોમીટર પાઈપલાઈનના ૭ પેકેજોના કામો પ્રગતિ હેઠળ છે. આ કામગીરીથી ૫૩ જળાશયો, ૧૩૦ જેટલા તળાવો અને ૮૦૦ કરતાં વધુ ચેકડેમોમાં મા નર્મદાના પાવન નીર વહેવડાવવામાં આવેલ છે. રાજકોટ, સુરેન્દ્રનગર, બોટાદ, મોરબી, જામનગર, ભાવનગર જેવા શહેરોને પીવાનું પાણી પૂરું પાડતા જળાશયોને નર્મદા યોજનાના પાણીથી ભરતા આ શહેરોની પાણીની સમસ્યાનો મહદંશે ઉકેલ આવેલ છે. આ યોજના માટે જોગવાઈ ₹૭૧૦ કરોડ.
- કચ્છ વિસ્તારમાં નર્મદાના પૂરના વધારાના ૧ મિલિયન એકર ફીટ પાણીથી સિંચાઈ સુવિધાઓના આયોજન માટે ₹૪૩૬૯ કરોડની યોજનાને મંજૂરી આપવામાં આવેલ છે. આ યોજનાના પ્રથમ તબક્કામાં કચ્છ જિલ્લાના ૬ તાલુકાના અંદાજે ૧ લાખ ૧૪ હજાર હેક્ટર વિસ્તારને સિંચાઈનો લાભ મળશે. આ યોજના માટે જોગવાઈ ₹૨૭૨ કરોડ.

- કરણમાં આગામી પાંચ વર્ષમાં **₹૩૫૦ કરોડ**ના ખર્ચે મોટા ચેકડેમો અને પાણી સંગ્રહ માટેના હાઈડ્રોલીક સ્ટ્રક્ચરો તબક્કાવાર બનાવવાનું આયોજન છે. આ કામગીરી માટે જોગવાઈ **₹૬૫ કરોડ**.
- **સુજલામ સુફલામ યોજના** અંતર્ગત નર્મદા આધારિત **₹૧૬૦૦ કરોડ**ની કસરા-દાંતીવાડા પાઈપલાઈનની કામગીરી થકી પાટણ અને બનાસકાંઠા જિલ્લાના વિસ્તારોને પૂરક સિંચાઈનો લાભ આપવા જોગવાઈ **₹૯૩ કરોડ**.
- બનાસકાંઠા જિલ્લાના થરાદ, લાખણી, ડીસા અને દાંતીવાડા તાલુકાના વિસ્તારોને પૂરક સિંચાઈનો લાભ આપવા પ્રગતિ હેઠળની થરાદથી સીપુ ડેમ સુધીની પાઈપલાઈન માટે જોગવાઈ **₹૭૦ કરોડ**.
- વાત્રક નદીમાંથી અરવલ્લી જિલ્લાના માલપુર, મેઘરજ અને મોડાસા તાલુકાઓના ૭૨ તળાવો થકી સિંચાઈનો લાભ આપવા માટે **₹૧૮૬ કરોડ**ની યોજના અને શામળાજી પાસે આવેલ મેશ્વો જળાશયમાંથી પાણી ઉદવહન કરી ભિલોડા તથા મેઘરજ તાલુકાના ૩૦ તળાવોથી સિંચાઈનો લાભ આપવા માટે **₹૭૫ કરોડ**ની યોજના. બંને યોજના માટે કુલ જોગવાઈ **₹૪૫ કરોડ**.
- સાબરમતી નદી પર **₹૨૦૦ કરોડ**ના ખર્ચે હાથ ધરવામાં આવી રહેલ હીરપુરા અને વલાસણા બેરેજ માટે જોગવાઈ **₹૩૫ કરોડ**.
- ઘરોઈ બંધ પરિક્ષેત્રને વિશ્વ કક્ષાના પ્રવાસન સ્થળ અને યાત્રાધામ તરીકે વિકસાવવા **₹૨૦૦ કરોડ**ના આયોજન હેઠળ બેરેજ બનાવવા માટે જોગવાઈ **₹૩૦ કરોડ**.
- કપડવંજ, કઠલાલ, મહેમદાવાદ, મહુધા, ગળતેશ્વર, બાલાસિનોર, લુણાવાડા, બાયડ વગેરે તાલુકાઓમાં આગામી પાંચ વર્ષમાં **₹૨૦૦ કરોડ**ની કિંમતની રીચાર્જવેલ, પાણીના સ્ત્રોતો સાથે નેટવર્કિંગ, તળાવોની કેપેસિટી વધારવી વગેરે કામગીરીઓ તબક્કાવાર કરવાનું આયોજન છે. આ માટે જોગવાઈ **₹૧૪ કરોડ**.
- અમદાવાદ જિલ્લાના નળકાંઠા વિસ્તારના સાણંદ, બાવળા અને વિરમગામ તાલુકાના સિંચાઈ સુવિધાથી વંચિત રહેલ ગામોને સિંચાઈનો લાભ આપવા માટે જોગવાઈ **₹૨૫ કરોડ**.
- ખોરસમ - માતપુર - ડીંડરોલ પાઈપલાઈનને લંબાવી મુકતેશ્વર જળાશયમાં નર્મદાના પૂરના વધારાના પાણી પહોંચાડવાની કામગીરી માટે જોગવાઈ **₹૧૯ કરોડ**.
- વડોદરા જિલ્લાના સાવલી તાલુકામાં સિંચાઈ સુવિધા અને રીચાર્જિંગ માટે **₹૩૦૮ કરોડ**ની પોઈચા વિચરની કામગીરી માટે જોગવાઈ **₹૧૫ કરોડ**.
- કડાણા નહેર આધારિત પાઈપલાઈન દ્વારા કડાણા, સંતરામપુર અને લુણાવાડા તાલુકાનાં વિવિધ તળાવો ભરવાની યોજનાના કામો માટે જોગવાઈ **₹૧૦ કરોડ**.
- સુરત જિલ્લાના ઉમરાપાડા તથા નર્મદા જિલ્લાના ડેડીયાપાડા તાલુકાના કુલ ૭૩ ગામોમાં સિંચાઈ સુવિધાનો લાભ આપવા માટે પ્રગતિ હેઠળની **₹ ૭૧૧ કરોડ**ની તાપી-કરજણ લીંક પાઈપલાઈન યોજનાના કામો માટે જોગવાઈ **₹૧૬૧ કરોડ**.

- પંચમહાલ જિલ્લામાં પાનમ ઉચ્ચ સ્તરીય કેનાલ/જળાશય આધારિત સિંચાઈ સુવિધા આપવા માટે **₹૪૫૨ કરોડ**ની કામગીરી માટે જોગવાઈ **₹૧૬૦ કરોડ**.
- દક્ષિણ ગુજરાતમાં પાર, નાર, તાન, અંબિકા, દમણગંગા વગેરે નદીઓ ઉપર મોટા ચેકડેમો/બેરેજો/વિચર **₹૫૦૦ કરોડ**ના ખર્ચે આગામી પાંચ વર્ષમાં તબક્કાવાર બનાવવાનું આયોજન છે. આ કામગીરી માટે જોગવાઈ **₹૯૪ કરોડ**.
- હાથ ધરાયેલ ઉદવહન સિંચાઈ યોજનાઓ સોનગઢ-ઉચ્છલ-નિજર, કાકરાપાર-ગોરધા-વડ, કરજણ જળાશય આધારિત પાઈપલાઈનો પૂર્ણ કરી સિંચાઈ વિતરણ વ્યવસ્થા માટે જોગવાઈ **₹૧૯૫ કરોડ**.
- કડાણા-દાહોદ પાઈપલાઈનનું વિસ્તૃતિકરણ કરી સિંચાઈ સુવિધામાં વધારો કરવા માટે **₹૨૨૬ કરોડ**ની યોજના માટે જોગવાઈ **₹૭૦ કરોડ**.
- પાનમ જળાશય આધારિત વાંકડી ગામ પાસેથી સંતરામપુર તાલુકાના ગામોના તળાવો ભરવા માટે **₹૧૩૩ કરોડ**ની ઉદવહન સિંચાઈ યોજના અંતર્ગત ૨૩ ગામોને લાભ આપવા માટે જોગવાઈ **₹૩૫ કરોડ**.
- મહીસાગર જિલ્લાના કડાણા તાલુકાના જુદા જુદા ૧૧ ગામોના આશરે ૧૬૦૦ હેક્ટર વિસ્તારને સિંચાઈ સુવિધા આપવા માટે **₹૮૪ કરોડ**ની યોજના માટે જોગવાઈ **₹૨૫ કરોડ**.
- નવસારી જિલ્લાના ગણદેવી તાલુકાના ગામોને સિંચાઈનો લાભ આપવા, બિલિમોરા નગરપાલિકા અને આજુબાજુના ગામોને પીવાનું પાણી ઉપલબ્ધ કરાવવા, દરિયાઈ ખારાશ આગળ વધતી અટકાવવા તેમજ ભૂગર્ભ જળ રીચાર્જ કરવા **₹૨૫૦ કરોડ**ની વાઘરેજ રિચાર્જ યોજનાનું આયોજન.
- પૂર્ણા નદી ઉપર વિરાવળ-કરબાપર ગામ પાસે ટાઈડલ રેગ્યુલેટરના બાંધકામ માટે **₹૨૫૦ કરોડ**ની યોજનાનું આયોજન.
- કર્લી રિચાર્જ જળાશય વિસ્તારને પર્યાવરણીય સ્થળ તરીકે વિકાસ કરવા તેમજ ક્ષાર પ્રવેશ નિયંત્રણની કામગીરીને સુદૃઢ કરવા જોગવાઈ **₹૨૦ કરોડ**.
- કચ્છમાં ક્ષાર પ્રવેશ નિયંત્રણ તેમજ જળસંગ્રહ કરવાના હેતુસર બંધારાની કામગીરી માટે જોગવાઈ **₹૮ કરોડ**.

ભાડભૂત બેરેજ

- નર્મદા નદી ઉપર **₹૫૩૨૨ કરોડ**ના ખર્ચે મીઠા પાણીનું સરોવર બનાવવાની મહત્વાકાંક્ષી ભાડભૂત બેરેજ યોજનાનું કામ ચાલુ છે. આ યોજના માટે જોગવાઈ **₹૧૨૪૦ કરોડ**.

નર્મદા યોજના

નર્મદા યોજના માટે જોગવાઈ **₹૬૦૯૦ કરોડ**.

સરદાર સરોવર ડેમનું બાંધકામ વર્ષ ૨૦૧૭માં પૂર્ણ થયેલ છે. આ યોજનાના પાણીનો સિંચાઈ, જળવિદ્યુત ઉત્પાદન, પીવાના પાણી અને ઔદ્યોગિક વપરાશ માટે ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. આગામી વર્ષે કચ્છ વ્રાંચ કેનાલ અને તેના આનુષંગિક નેટવર્કનું કામ પૂર્ણ કરી માંડવી તાલુકા સુધી નર્મદાના નીર પહોંચાડવાનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે. તદુપરાંત ઉત્તર ગુજરાતમાં નર્મદા યોજનાની હયાત કેનાલોના સુદૃઢીકરણ અને સૌરાષ્ટ્રમાં મીસીંગ લીંક પૂર્ણ કરવા માટે વિશેષ આયોજન કરવામાં આવેલ છે.

સૂક્ષ્મ સિંચાઈ

ગુજરાતે સૂક્ષ્મ સિંચાઈના ક્ષેત્રે પહેલ કરી નોંધપાત્ર પ્રગતિ કરેલ છે. આ પદ્ધતિથી પાણીના કચકસરભર્યા વપરાશ સાથે વધુ ઉત્પાદન મેળવી શકાય છે. છેલ્લાં બે દશકમાં અંદાજે ૨૧ લાખ હેક્ટર વિસ્તારમાં સૂક્ષ્મ પિયત પદ્ધતિ પ્રસ્થાપિત કરી ૧૩ લાખ જેટલોને લાભ આપવામાં આવેલ છે. આગામી વર્ષમાં વધુ ૧ લાખ હેક્ટરમાં આ યોજનાનો વ્યાપ વધારવા માટે જોગવાઈ ₹૫૦૦ કરોડ.

પાણી પુરવઠા

પાણી પુરવઠા પ્રભાગ માટે ₹૫૪૫૧ કરોડની જોગવાઈ

ગ્રામીણ અને શહેરી વિસ્તારોમાં સલામત અને પર્યાપ્ત પીવાનું પાણી આપવા રાજ્યવ્યાપી પાણી પુરવઠાગ્રીડનું નિર્માણ કરવામાં આવેલ છે, જેનાથી ૨૩૮ શહેરો અને ૧૪ હજારથી વધુ ગામોને જોડવામાં આવેલ છે. માનનીય વડાપ્રધાનશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ અમલમાં મૂકેલ **નલ સે જલ યોજના** દ્વારા **૯૩ ટકાથી વધુ ઘરોમાં નળ જોડાણ**ની સિદ્ધિ મેળવેલ છે. આવનારા સમયમાં બાકી રહેલા ઘરોને પીવાનું પાણી પહોંચાડી ૧૦૦ ટકાની સિદ્ધિ મેળવવા સરકાર કૃતસંકલ્પ છે. શહેરી વિસ્તારોમાં ભૂગર્ભ ગટર વ્યવસ્થા સુનિશ્ચિત કરવા અને ગટરનાં પાણીને શુદ્ધ કરી તેને પુનઃ ઉપયોગમાં લઈ, પર્યાવરણની જાળવણી અને પાણીના સ્ત્રોતોનો યોગ્ય ઉપયોગ કરવાની દિશામાં સરકાર અગ્રેસર છે.

- **જલ ગ્રુવન મિશન** અંતર્ગત હર ઘર જલ યોજના દ્વારા દરેક ઘરને પીવાનું શુદ્ધ પાણી પૂરું પાડવા કેન્દ્ર સરકારના **₹૨૫૦૦ કરોડ** અને રાજ્ય સરકારના **₹૩૦૪૦ કરોડ** સહિત કુલ **₹૫૫૪૦ કરોડ**નું આયોજન.
- આદિજાતિ વિસ્તારના ૬૬૨૭ ગામ-ફળીયાને પીવાના પાણીની સુવિધા આપવા પ્રગતિ હેઠળની **₹૬૬૫૩ કરોડ**ની જુથ પાણી પુરવઠા યોજના હેઠળના ૧૨૩ કામો માટે જોગવાઈ **₹૭૦૯ કરોડ**.
- સૌરાષ્ટ્ર વિસ્તારમાં પીવાના પાણીની વ્યવસ્થા સુદૃઢ કરવા નાવડા-બોટાદ-ગઢડા-ચાવંડ અને બુદેલથી બોરડા સુધીની ૧૪૩ કિલોમીટર બલ્ક પાઈપલાઈનના અંદાજિત **₹૧૦૨૦ કરોડ**ના કામો પ્રગતિ હેઠળ છે. જે માટે જોગવાઈ **₹૩૧૦ કરોડ**.
- ભાવનગર, ગીર-સોમનાથ, અમરેલી, બોટાદ, જુનાગઢ, રાજકોટ અને પોરબંદર જિલ્લાઓને પાણી પૂરું પાડવા ઢાંકીથી નાવડા સુધીની ૯૭ કિલોમીટર ૫૦૦ એમ.એલ.ડી ક્ષમતાની નવી બલ્ક પાઈપલાઈનનું આયોજન કરેલ છે જેની અંદાજિત કિંમત **₹૧૦૪૪ કરોડ** છે. જેનાથી આ યોજનામાં સમાવિષ્ટ જિલ્લાઓ માટે ૫૦ કરોડ લીટર પાણીનો વધારાનો જથ્થો ઉપલબ્ધ થશે. આ કામ માટે જોગવાઈ **₹૫૦૦ કરોડ**.
- સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છના દરિયાકાંઠાના છેવાડાના ગામોમાં જળસલામતી પ્રદાન કરવા માટે ચાર જુદી જુદી જગ્યાએ ૨૭ કરોડ લીટર (૨૭૦ એમ.એલ.ડી.) ક્ષમતાના કિસેલીનેશન પ્લાન્ટ સ્થાપવાના કામો માટે જોગવાઈ **₹૪૦૦ કરોડ**.
- રિયુઝ ઓફ ટ્રીટ્ડ વેસ્ટ વોટર નીતિ અંતર્ગત શહેરી વિસ્તારોનાં સુએઝ વોટરને ટ્રીટ કરી તેના પુનઃઉપયોગ માટે જોગવાઈ **₹૧૦૦ કરોડ**.

આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ વિભાગ માટે કુલ ₹૧૨,૨૪૦ કરોડની જોગવાઈ

સામાજિક અને આર્થિક વિકાસ, તેમજ સ્વસ્થ અને સુખી વ્યક્તિ માટે, આરોગ્ય એક પ્રાથમિક જરૂરિયાત છે. પ્રાથમિક સેવાઓથી માંડી ગંભીર રોગોના કિસ્સામાં લોકોને સહેલાઈથી ગુણવત્તાયુક્ત આરોગ્ય સેવાઓ મળી રહે તે સરકારની પ્રાથમિકતા છે.

જાહેર આરોગ્ય, પરિવાર કલ્યાણ અને તબીબી સેવાઓ

- કિશોરીઓ તેમજ મહિલાઓને માસિકઘર્મ અંગે જાગૃતિ લાવવા અને સેનેટરીપેડ વિના મૂલ્યે ઉપલબ્ધ કરાવવા જોગવાઈ **₹૪૫ કરોડ**.
- કિશોરીઓમાં આયર્ન તત્ત્વની ઊંચાપના કારણે એનીમીયાનું પ્રમાણ જોવા મળે છે. આવનાર સમયમાં માતૃત્વ ધારણ કરનાર આ કિશોરીઓમાં હિમોગ્લોબીનનું મોનીટરીંગ કરવા તેમજ આયર્ન તત્ત્વની ઊંચાપ દૂર કરવા તેમને આયર્ન સુક્રોઝના ઈન્જેક્શન આપવાની યોજનામાં સમાવેશ કરવા માટે જોગવાઈ **₹૫ કરોડ**.
- બાળકોને સઘન પોષણ આપવા **બાલ-અમૃત પોષણ યોજના** હેઠળ જોગવાઈ **₹૨૦ કરોડ**.
- નવજાત શિશુ અને માતાને ઘર સુધી પહોંચાડવા માટે **નવા ૯૦ ખિલખિલાટ વાહનો** ઉપલબ્ધ કરાવવા માટે જોગવાઈ **₹૫ કરોડ**.
- સગર્ભા માતાઓ અને બાળકોને પોષણ સહાય આપવા પ્રધાનમંત્રી માતૃવંદના યોજના માટે જોગવાઈ **₹૧૫૦ કરોડ**.
- શહેરી ક્ષેત્રોમાં આરોગ્ય સેવાઓ વધારે સુદૃઢ કરવા સી.એચ.સી. અને પી.એચ.સી. શરૂ કરવામાં આવેલ છે. આ વિસ્તારોમાં આયોજન મુજબ બાકી રહેતી તમામ સી.એચ.સી. અને પી.એચ.સી. શરૂ કરવામાં આવશે. વધુમાં આ કેન્દ્રો પર આરોગ્ય કર્મીઓની ૧૨૩૮ નવી જગ્યાઓ ઊભી કરવામાં આવશે. જે માટે જોગવાઈ **₹૧૬ કરોડ**.
- **પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના- મુખ્યમંત્રી અમૃતમ(મા)યોજના**માં રાજ્યના ૮૦ લાખ કરતા વધુ કુટુંબોને **₹૫ લાખ** સુધીની મફત તબીબી સારવાર માટે આવરી લેવાયેલ છે. આ યોજના માટે જોગવાઈ **₹૧૫૫૬ કરોડ**.
- **૧૫મા નાણાંપંચ** અંતર્ગત આરોગ્ય કેન્દ્રોની માળખાકિય સગવડોના વિકાસ માટે આગામી પાંચ વર્ષમાં **₹૩૩૪૧ કરોડ**નું આયોજન કરવામાં આવેલ છે. આગામી વર્ષ માટે જોગવાઈ **₹૬૨૯ કરોડ**.
- સર્જિંગવા(અમદાવાદ) અને ડીસા(બનાસકાંઠા)ની પેટા જિલ્લા કક્ષાની હોસ્પિટલોને અપગ્રેડ કરી જિલ્લા કક્ષાની હોસ્પિટલ બનાવવા માટે **₹૩૬ કરોડ**ના આયોજન પૈકી જોગવાઈ **₹૮ કરોડ**.
- વાપીમાં ૧૦૦ બેડની નવી સબ-ડિસ્ટ્રીક્ટ હોસ્પિટલ બનાવવામાં આવશે.
- ઊંઝા સબ-ડિસ્ટ્રીક્ટ હોસ્પિટલને અપગ્રેડ કરી ૧૦૦ બેડની હોસ્પિટલ બનાવવામાં આવશે.

- આરોગ્ય સંસ્થાઓ ખાતે ટેલી-રેડીયોલોજી, ટેલી-આઈ.સી.યુ., ટેલી-મેડિસીન અને ટેલી-મેન્ટલ હેલ્થની સેવાઓ માટે જોગવાઈ ₹૨ કરોડ.
- એમ્બ્યુલન્સ સેવાઓનો વ્યાપ વધારવા નવી ૧૦૦ એમ્બ્યુલન્સ વાન અને ૧૦ મોબાઈલ સંજીવની વાન પૂરી પાડવા માટે જોગવાઈ ₹૨૨ કરોડ.
- ટેલી-મેડિસીન કન્સલ્ટેશન અંતર્ગત ૬૦ વર્ષથી વધુ વયના લોકોને ઘરે બેઠા લેબોરેટરી ટેસ્ટ સેમ્પલ કલેક્શન યોજના માટે જોગવાઈ ₹૫ કરોડ.
- છોટા ઉદેપુર અને કચ્છ જિલ્લામાં આવેલ તમામ પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્રને ૨૪ X ૭ ચાલુ રાખી આરોગ્ય સેવાઓ ઉપલબ્ધ કરાવવા જોગવાઈ ₹૨ કરોડ.
- દુર્ગમ વિસ્તારોમાં આરોગ્ય સેવાઓ પહોંચાડવા માટે મોટર સાયકલ આધારિત ૫૦ મોબાઈલ હેલ્થ યુનિટ શરૂ કરવા જોગવાઈ ₹૨ કરોડ.

તબીબી શિક્ષણ અને સંશોધન

- તબીબી શિક્ષણનો વ્યાપ વધારી વધુ ડોક્ટર્સ ઉપલબ્ધ થાય તે માટે રાજ્યમાં ૩૧ મેડિકલ કોલેજ કાર્યરત છે. જેમાં ૫૭૦૦ એમ.બી.બી.એસ.ની અને ૨૦૦૦ પી.બી.સી.ની સીટો ઉપલબ્ધ છે. હાલ બીજી ૫ મેડિકલ કોલેજો શરૂ કરવાનું કાર્ય પ્રગતિ હેઠળ છે. આ ઉપરાંત બોટાદ, જામખંભાળીયા અને વેરાવળ ખાતે નવી મેડિકલ કોલેજો શરૂ કરવામાં આવશે.
- નાગરિકોને ઉચ્ચકક્ષાની આરોગ્યલક્ષી સેવાઓ આપવાના માસ્ટરપ્લાન પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત અમદાવાદ, સુરત, રાજકોટ, વડોદરા, જામનગર તથા ભાવનગરની સરકારી મેડિકલ કોલેજોમાં અદ્યતન સુવિધાઓ વિકસાવવા તેમજ આધુનિકીકરણ માટે જોગવાઈ ₹૧૦૬ કરોડ.
- દર્દીઓને તમામ સુવિધાઓ મળી રહે તે માટે એસ.એસ.જી. હોસ્પિટલનું આધુનિકીકરણ કરી તેમાં સ્પાઈન, કીડની અને આંખોના રોગોની ઘનિષ્ઠ સારવાર માટે ₹૨૦૦ કરોડના આયોજન પૈકી જોગવાઈ ₹૩૦ કરોડ.
- દર્દીઓને હૃદય રોગ સંબંધિત બીમારીઓની સારવાર અર્થે અનસુયા ગ્રાઉન્ડ, વડોદરા ખાતે અત્યાધુનિક કાર્ડિએક કેથ લેબ અને હોસ્પિટલની સ્થાપના કરવા માટે ₹૧૫૦ કરોડના આયોજન પૈકી જોગવાઈ ₹૨૩ કરોડ.
- સિવિલ હોસ્પિટલ, અમદાવાદમાં ૮૦૦ બેડની સુવિધા સાથે નવીનીકરણ માટે ₹૪૫૦ કરોડના આયોજન પૈકી જોગવાઈ ₹૬૮ કરોડ.
- સુરત સિવિલ હોસ્પિટલમાં નવા ઓપીડી બિલ્ડીંગ તેમજ હયાત સુવિધાઓનાં વિસ્તૃતીકરણ માટે ₹૧૫૦ કરોડનાં આયોજન પૈકી જોગવાઈ ₹૨૩ કરોડ.
- પાંચ સામુહિક આરોગ્ય કેન્દ્રોને પેટા જિલ્લાકક્ષાની હોસ્પિટલમાં અપગ્રેડ કરવા ₹૧૦૦ કરોડના આયોજન પૈકી જોગવાઈ ₹૧૦ કરોડ.
- મેડિકલ કોલેજોનાં વિદ્યાર્થીઓને મુખ્યમંત્રી યુવા સ્વાવલંબન યોજના હેઠળ સહાય માટે જોગવાઈ ₹૫૦ કરોડ.

- પીડીયુ હોસ્પિટલ, રાજકોટ ખાતે ૫૦૦ પથારીની ક્ષમતા ધરાવતી મેટરનિટી અને આઈલ્ડ હોસ્પિટલના બાંધકામ માટે જોગવાઈ ₹૧૪ કરોડ.
- તબીબી શિક્ષણ અને સંશોધન માટે મેડિકલ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવામાં આવશે.

આયુર્વેદ અને અન્ય સેવાઓ

- સુરેન્દ્રનગર ખાતે આયુર્વેદ કોલેજ શરૂ કરવાનું આયોજન છે. જેના માટે જોગવાઈ ₹૧૨ કરોડ.
- નવસારી જિલ્લાના બિલિમોરા ખાતે સરકારી આયુર્વેદિક હોસ્પિટલના નવા મકાનનાં બાંધકામ માટે જોગવાઈ ₹૧ કરોડ.
- કામદાર રાજ્ય વીમા યોજનાનાં દવાખાનાઓમાં નોંધાયેલ ન હોય તેવા લોકો પણ હવે આરોગ્ય સુવિધા સાથે સરકારી હોસ્પિટલના ધોરણે નિ:શુલ્ક દવાઓ મેળવી શકે તે માટે જોગવાઈ ₹૫ કરોડ.
- ખોરાક અને ઔષધ નિયમનતંત્ર હેઠળ ટેસ્ટીંગનો વ્યાપ વધારવા સુરત ખાતે નવી લેબોરેટરી સ્થાપવામાં આવશે. જે માટે જોગવાઈ ₹૩ કરોડ.
- સસ્તાદરે ઉત્કૃષ્ટ ગુણવત્તાની દવાઓ મળી રહે તે માટે જેનરીક સ્ટોરને પ્રોત્સાહન માટે જોગવાઈ ₹૨ કરોડ.

મહિલા અને બાળ વિકાસ

મહિલા અને બાળ વિકાસ વિભાગ માટે કુલ ₹૪૯૭૬ કરોડની જોગવાઈ

મહિલાઓ અને બાળકોના આરોગ્ય અને પોષણની જરૂરિયાતને ધ્યાને રાખીને સરકારે આંગણવાડી તેમજ અન્ય પાયાને સ્પર્શતી યોજનાઓ અમલમાં મુકેલ છે. આ યોજનાઓ દ્વારા તેમના જીવનચક્રના બધા જ તબક્કાઓ ઉપર ભાર મૂકી સંતુલિત, શારીરિક અને માનસિક વિકાસ સુનિશ્ચિત કરવાની સરકારની નેમ છે. આ વર્ગની મહત્તા જોતા, હું ગત વર્ષની સરખામણીએ વિભાગની જોગવાઈમાં ૪૨ ટકા જેટલો ધરખમ વધારો ગૃહ સમક્ષ રજૂ કરું છું.

- સગર્ભા, ધાત્રી માતા અને બાળકને પોષણક્ષમ આહાર મળી રહે તે માટે **સુપોષિત માતા-સ્વસ્થ બાળ યોજના** હેઠળ કુટુંબને ૧ હજાર દિવસ સુધી દર મહિને ૧ કિલો તુવેર દાળ, ૨ કિલો ચણા અને ૧ લીટર ખાદ્યતેલ વિનામૂલ્યે આપવા માટે આગામી વર્ષ માટે જોગવાઈ ₹૮૧૧ કરોડ.
- આંગણવાડી કાર્યક્રમમાં બાળકોનાં પોષણ, પૂર્વ શિક્ષણ અને અન્ય સવલતો માટે જોગવાઈ ₹૧૧૫૩ કરોડ.
- ૩ થી ૬ વર્ષનાં બાળકોને ઘરે ઘરે સુખડીનું વિતરણ કરવા તથા બાળકો, કિશોરીઓ અને સગર્ભા-ધાત્રી માતાઓને ટેક હોમ રેશન પૂરું પાડવા જોગવાઈ ₹૧૦૫૯ કરોડ.
- ગંગા સ્વરૂપા બહેનોને મદદરૂપ થવા સરકારે આર્થિક સહાય આપવા માટેનાં ધોરણો ઉદાર કર્યા છે. જેથી ત્રણ વર્ષમાં આ યોજના હેઠળ બહેનોની સંખ્યા ૧.૫ લાખથી વધી આજે ૧૧ લાખ સુધી પહોંચેલ છે. આ યોજના અંતર્ગત સહાય આપવા જોગવાઈ ₹૯૧૭ કરોડ.

- ૧૧ થી ૧૮ વર્ષની કિશોરીઓ માટે પૂરક પોષણ અને આરોગ્યલક્ષી શિક્ષણ આપતી **પૂર્ણા યોજના** માટે જોગવાઈ **₹૩૬૫ કરોડ**.
- આદિજાતિ વિસ્તારના ૧૦ તાલુકાઓમાં સગર્ભા માતાઓને પૂરક પોષણ આપતી **પોષણ સુધા યોજના** અમલમાં છે. આ યોજનાનો વ્યાપ વધારી આદિજાતિ વસતિનું બાહુલ્ય ધરાવતા ૭૨ તાલુકામાં આ યોજના વિસ્તારવાની અને પ્રતિ વ્યક્તિ થતા ખર્ચમાં ૫૦ ટકા જેટલો વધારો કરવાની, હું જાહેરાત કરું છું. આ યોજના માટે જોગવાઈ **₹૧૧૮ કરોડ**.
- વ્હાલી દીકરી યોજના અંતર્ગત ૧ લાખ જેટલી દીકરીઓને જીવનના વિવિધ તબક્કે **₹૧ લાખ** સુધીની નાણાકીય સહાય આપવા માટે એલ.આઈ.સી.ને પ્રીમિયમ આપવા માટે જોગવાઈ **₹૮૦ કરોડ**.
- ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારોમાં નંદધર બાંધકામ અને અન્ય માળખાકીય સુવિધાઓ માટે જોગવાઈ **₹૩૧ કરોડ**.
- નારીગૃહોની સુરક્ષા સુનિશ્ચિત કરવા તેમજ ત્યાં રહેતી બહેનોને રોજગારલક્ષી સગવડો પૂરી પાડવા આ ગૃહોને સી.સી.ટી.વી. તથા ઈન્ટરનેટથી જોડવા માટે જોગવાઈ **₹૧ કરોડ**.

અન્ન, નાગરિક
પુરવઠા અને
ગ્રાહકોની
બાબતો

અન્ન, નાગરિક પુરવઠા અને ગ્રાહકોની બાબતોના વિભાગ માટે કુલ ₹૧૫૨૬ કરોડની જોગવાઈ

રાજ્યના દરેક કુટુંબની અન્ન સલામતી સુનિશ્ચિત કરવી અને રાષ્ટ્રીય અન્ન સલામતી કાયદા હેઠળ નોંધાયેલ ૭૦ લાખ કુટુંબોને રાહત દરે અનાજ અને અન્ય આવશ્યક ખાદ્ય વસ્તુઓ પૂરી પાડવી એ અમારી સરકારની પ્રાથમિકતા છે. કોરોનાની ગંભીર મહામારીથી ઉત્પન્ન થયેલ આકરી પરિસ્થિતિમાં માનનીય વડાપ્રધાનશ્રી દ્વારા શરૂ કરાયેલ પ્રધાનમંત્રી ગરીબ કલ્યાણ અન્ન યોજના થકી રાજ્યના તમામ એન.એફ.એસ.એ. લાભાર્થી કુટુંબોને વધુ **૨૮ લાખ ટન અન્ન વિનામૂલ્યે પૂરું પાડવાનું ભગીરથ કાર્ય** સરકારે કર્યું છે. દરેક કુટુંબ દ્વારા ઉપાડવામાં આવેલ જથ્થાની વિગતો માય રેશન મોબાઈલ એપ દ્વારા ઓનલાઈન કરી ડિજિટાઇઝેશનના માધ્યમથી જાહેર વિતરણ વ્યવસ્થામાં સરળતા અને પારદર્શિતા લાવવાનો પ્રયત્ન રાજ્ય સરકારે કરેલ છે. આ પ્રક્રિયાને વધુ વેગ આપી રાજ્યની તમામ વાજબી ભાવની દુકાનોમાં ઇલેક્ટ્રોનિક વજનકાંટા ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવશે. ગત વર્ષની સરખામણીએ વિભાગની જોગવાઈમાં **૨૪ ટકા** જેટલો માતબર વધારો, હું ગૃહ સમક્ષ રજૂ કરું છું.

- જાહેર વિતરણ વ્યવસ્થા અંતર્ગત એન.એફ.એસ.એ. કુટુંબોને અન્ન વિતરણ કરવા જોગવાઈ **₹૬૨૧ કરોડ**.
- જાહેર વિતરણ વ્યવસ્થા અંતર્ગત એન.એફ.એસ.એ. હેઠળ નોંધાયેલ કુટુંબોના ભોજનમાં પ્રોટીનનું પ્રમાણ વધારવા તુવેરદાળ વિતરણ કરવાની યોજના સરકારે શરૂ કરેલ છે. તુવેરદાળ ઉપર પ્રતિ કિલો **₹૨૦** ની સહાય આપવામાં આવતી હતી જેના કારણે બજારભાવમાં થતા વધારાને કારણે લાભાર્થીને મળનાર ભાવમાં ફેરફાર જોવા મળતો હતો. સબસીડીની રકમ **₹૪૦** થી વધુ કરી આ યોજના હેઠળ **₹૫૦ પ્રતિ કિલોના ફિક્સ ભાવે તુવેરદાળ** પૂરી પાડવાનું નક્કી કરવામાં આવેલ છે. વધારાની સબસીડી સાથે આ યોજના માટે જોગવાઈ **₹૨૨૫ કરોડ**.

- જાહેર વિતરણ વ્યવસ્થા અંતર્ગત એન.એફ.એસ.એ. કુટુંબોને ખાધતેલ વિતરણ કરવા માટે જોગવાઈ ₹૯૮ કરોડ.
- તંદુરસ્તી માટે સૂક્ષ્મ પોષક તત્વોનો સમાવેશ રોજિંદા ભોજનમાં થાય તે જરૂરી છે. રાજ્યમાં હાલમાં જાહેર વિતરણ વ્યવસ્થા હેઠળ સીંગલ ફોર્ટીફાઈડ આયોડીનયુક્ત મીઠું આપવામાં આવે છે. હવે આયોડીન ઉપરાંત આયર્ન ફોર્ટીફિકેશન કરવામાં આવેલ ડબલ ફોર્ટીફાઈડ મીઠું તમામ ૭૦ લાખ એન.એફ.એસ.એ. કુટુંબોને દર માસે ફક્ત ₹૧ પ્રતિ કિલોના ભાવે આપવામાં આવશે જે માટે જોગવાઈ ₹૭૬ કરોડ.
- ૫૦ વિકાસશીલ તાલુકામાં આવેલ એન.એફ.એસ.એ. લાભાર્થીઓના ભોજનમાં કઠોળનો વપરાશ વધારવા માટે દર માસે કુટુંબદીઠ તુવેરદાળ ઉપરાંત એક કિલો ચણાનું વિતરણ ₹૩૦ પ્રતિ કિલોના ફિક્સ ભાવે કરવા માટે જોગવાઈ ₹૫૦ કરોડ.
- ગ્રાહક સુરક્ષાની પ્રવૃત્તિઓ માટે જોગવાઈ ₹૨૧ કરોડ.

શિક્ષણ

શિક્ષણ વિભાગ માટે કુલ ₹૩૪,૮૮૪ કરોડની જોગવાઈ

વિદ્યાધનં સર્વ ધનં પ્રધાનમ્ ।

સર્વ ધનમાં વિદ્યાધન મુખ્ય છે.

આપણી સંસ્કૃતિ જ્ઞાનની ઉપાસનાને વરેલી છે. માળખાગત તેમજ ગુણવત્તાલક્ષી પ્રયોગો દ્વારા શૈક્ષણિક સ્તરને ઉચ્ચ કક્ષાએ લઈ જવા અમારી સરકાર કટિબદ્ધ છે.

માનનીય વડાપ્રધાનશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીના દૂરંદેશી માર્ગદર્શન હેઠળ બાળકો અને યુવાનોના સશક્તિકરણ માટે નવી રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ ઘડવામાં આવી છે. આ નીતિમાં સંશોધન અને સર્જનાત્મકતા(ઇનોવેશન), કૌશલ્ય નિર્માણ અને રોજગારી પર ભાર મૂકવામાં આવેલ છે. લિંગ સમાનતા અને શાળામાં નામાંકન સુનિશ્ચિત કરીને ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ માટેની દિશા નક્કી કરવામાં આવેલ છે. આ નીતિમાં આઈ.સી.ટી.-સક્ષમતા, સ્માર્ટ ક્લાસ-૩મ, ડિજિટલ લર્નિંગ, માળખાકીય સુવિધાઓ અને લેબોરેટરીઓ પર વધુ ધ્યાન આપવામાં આવશે.

પ્રાથમિક અને માધ્યમિક શિક્ષણ

- **મિશન સ્કૂલ્સ ઓફ એક્સેલન્સ યોજના** હેઠળ રાજ્યની જુદી જુદી શાળાઓની માળખાકીય સગવડો તેમજ શિક્ષણની પદ્ધતિમાં સુધારાઓ માટે જોગવાઈ ₹૧૧૮૮ કરોડ.
- પ્રાથમિક અને માધ્યમિક શાળાઓમાં જર્જરિત ઓરડાઓમાં તેમજ નવા ઓરડાઓના નિર્માણ માટેનું સઘન અભિયાન સરકારે હાથ ધર્યું છે હાલમાં અઢી હજાર ઓરડાઓનું કામ પ્રગતિ હેઠળ છે અને આગામી વર્ષે ૧૦ હજાર નવા ઓરડાઓના નિર્માણનું લક્ષ્યાંક રાખેલ છે. આ માટે જોગવાઈ ₹૯૩૭ કરોડ.
- આઝાદીના અમૃત મહોત્સવના અવસરે ગુજરાત રાજ્યના પ્રતિભાશાળી વિદ્યાર્થીઓને ઉચ્ચ ગુણવત્તાયુક્ત શિક્ષણ નિવાસી ઘોરણે આપી શકાય તે માટે ૫૦ જ્ઞાન શક્તિ રેસિડેન્શીયલ સ્કૂલ્સ સામાજિક ભાગીદારીના ઘોરણે શરૂ કરી ૧ લાખ વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષણ આપવાનું નક્કી કરેલ છે. આ યોજના અંતર્ગત આગામી વર્ષ માટે જોગવાઈ ₹૯૦ કરોડ.

- સૈનિક સ્કૂલ બાલાચડી, જામનગરને નવતર સુવિધાઓથી સુસજ્જ બનાવવા અને તેમાં રાજ્યની સરકારી શાળાઓમાં ભણતા વિદ્યાર્થીઓ પ્રવેશ મેળવે તો તેમને શિક્ષણ અને અન્ય તમામ સેવાઓ વિના મૂલ્યે મળે તે માટે જોગવાઈ **₹૨૮ કરોડ.**
- દૂધ સંજીવની યોજનાનો વ્યાપ વધારી જાંબુઘોડા અને મોરવા-હડફ તાલુકાનો સમાવેશ કરવામાં આવશે. અંદાજે ૫૦ લાખ બાળકોને મધ્યાહ્ન ભોજન યોજના, અન્ન સંગમ યોજના, દૂધ સંજીવની યોજના અને સુખડી યોજનાનો લાભ આપવા માટે જોગવાઈ **₹૧૦૬૮ કરોડ.**
- રાઈટ ટુ એજ્યુકેશન એક્ટ અંતર્ગત રાજ્યમાં ખાનગી શાળાઓમાં પ્રવેશ મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓ માટે જોગવાઈ **₹૬૨૯ કરોડ.**
- અંદાજે ૧૧ લાખ વિદ્યાર્થીઓને એસ.ટી.બસ ફી પાસ કન્સેશન માટે જોગવાઈ **₹૨૦૫ કરોડ.**
- માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓમાં વોકેશનલ એજ્યુકેશન અંતર્ગત જોગવાઈ **₹૧૨૯ કરોડ.**
- છેવાડાના તથા અંતરિયાળ વિસ્તારોમાં રૂપ કસ્તુરબા ગાંધી વિદ્યાલયમાં અભ્યાસ કરતી ૨૭ હજાર જેટલી બાળાઓ માટે મફત રહેવા તથા ભોજનની વ્યવસ્થા માટે જોગવાઈ **₹૧૨૨ કરોડ.**
- ઘરથી શાળાનું અંતર એક કિલોમીટર થી વધુ હોય તેવા ૨ લાખ ૩૦ હજાર કરતાં વધુ પ્રાથમિક શાળાના બાળકોને શાળાએ લાવવા-લઈ જવા માટે જોગવાઈ **₹૧૦૮ કરોડ.**
- શાળા બહારના બાળકોને શાળા સુધી લાવવાના પ્રયત્નો તેમજ આવા બાળકોને અભ્યાસ તેમજ અન્ય ખાસ પ્રકારની તાલીમ આપવા માટે જોગવાઈ **₹૮૭ કરોડ.**
- વીજળીકરણ અને પીવાના પાણીની સુવિધાઓની ખૂટતી કડી પૂરી કરવા અને શાળાઓને સ્વચ્છતા સહાય માટે જોગવાઈ **₹૮૧ કરોડ.**
- સરકારી અને ગ્રાન્ટેડ પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓમાં અભ્યાસ કરતા તમામ જાતિના વિદ્યાર્થીઓને વિનામૂલ્યે પાઠ્યપુસ્તકો પૂરા પાડવા જોગવાઈ **₹૧૪૫ કરોડ.**
- ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડની અંદાજે ૧૦ લાખ વિદ્યાર્થીનીઓ તથા તમામ દિવ્યાંગ વિદ્યાર્થીઓની પરીક્ષા ફી માફી માટે જોગવાઈ **₹૩૭ કરોડ.**
- શાળાઓમાં અભ્યાસ કરતા દિવ્યાંગ બાળકો માટે થેરાપીની સગવડ વિકસાવવા તેમજ વિશિષ્ટ જરૂરિયાતવાળા બાળકોને સાધન સહાય આપવા માટે જોગવાઈ **₹૨૧ કરોડ.**
- મોડલ શાળાઓમાં ગર્લ્સ હોસ્ટેલના બાંધકામ માટે જોગવાઈ **₹૧૨ કરોડ.**

- ભારત સરકાર દ્વારા સંચાલિત સૈનિક શાળાઓ જેવી જ રક્ષા શક્તિ શાળાઓ રાજ્ય સરકાર દ્વારા સામાજિક લાગીદારીથી શરૂ કરવા જોગવાઈ ₹ ૫ કરોડ.
- સંસ્કૃત સાધના યોજના અંતર્ગત હયાત સંસ્કૃત ગુરુકુળોમાં શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ માટે જોગવાઈ ₹ ૮ કરોડ.
- સંસ્કૃતના અભ્યાસ માટે સામાજિક લાગીદારીથી નવા સંસ્કૃત ગુરુકુળો શરૂ કરવા સંસ્કૃત શક્તિ ગુરુકુળ યોજના માટે જોગવાઈ ₹ ૩ કરોડ.
- પ્રાથમિક શાળાઓ ખાતે CCTV કેમેરાની સુવિધા માટે જોગવાઈ ₹ ૨૦ કરોડ.
- વડનગર ખાતે પ્રેરણાકેન્દ્ર શરૂ કરવા માટે જોગવાઈ ₹ ૨ કરોડ.

ઉચ્ચ અને ટેકનિકલ શિક્ષણ

- મુખ્યમંત્રી યુવા સ્વાવલંબન યોજના અંતર્ગત ઉચ્ચ શિક્ષણના અભ્યાસક્રમોમાં વિદ્યાર્થીઓને ટ્યુશન ફી તથા હોસ્ટેલ અને ભોજન ખર્ચમાં શિષ્યવૃત્તિ સહાય પૂરી પાડવા માટે જોગવાઈ ₹ ૩૫૦ કરોડ.
- માઈન્ડ ટુ માર્કેટના કન્સેપ્ટથી વિદ્યાર્થીઓને ઈનોવેશન અને ઉદ્યોગ સાહસિકતા માટે પ્રેરીત કરવા સ્ટુડન્ટ સ્ટાર્ટઅપ અને ઈનોવેશન પોલિસી 2.0 અંતર્ગત ૧ હજાર ઉચ્ચ શિક્ષણની સંસ્થાઓ અને ૧૦ હજાર શાળાઓમાં અંદાજે ૫૦ લાખ વિદ્યાર્થીઓને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે પાંચ વર્ષ માટે ₹ ૩૦૦ કરોડનું આયોજન કરેલ છે. આગામી વર્ષ માટે જોગવાઈ ₹ ૬૦ કરોડ.
- નમો ટેબ્લેટ યોજના અંતર્ગત ૩ લાખ જેટલા વિદ્યાર્થીઓને ટેબ્લેટ આપવા જોગવાઈ ₹ ૨૦૦ કરોડ.
- ટેકનિકલ શિક્ષણ આપતી સંસ્થાઓમાં માળખાકીય સગવડો માટે જોગવાઈ ₹ ૧૧૭ કરોડ.
- ડિજિટલ શિક્ષણને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ડિજિટલ એજ્યુકેશન ડેવલોપમેન્ટ ફંડ તરીકે જોગવાઈ ₹ ૩૦ કરોડ.
- સરકારી કોલેજોના મકાન બાંધકામ, પુસ્તકો, આઈ.ટી. અને લેબોરેટરીના સાધનો માટે જોગવાઈ ₹ ૨૬ કરોડ.
- પી.એચ.ડી. ના ૧ હજાર વિદ્યાર્થીઓને સંશોધન તથા અન્ય ખર્ચને પહોંચી વળવા વિદ્યાર્થીઈઠ ₹ ૨ લાખની સહાય પૂરી પાડતી શોધ યોજના અંતર્ગત જોગવાઈ ₹ ૨૦ કરોડ.
- ચિલ્ડ્રન્સ યુનિવર્સિટી માટે ટોચ હાઉસ, પુસ્તક પ્રકાશન અને આઈ.ટી. ઉપકરણ માટે જોગવાઈ ₹ ૨ કરોડ.
- સરકારી ઈજનેરી કોલેજો અને પોલિટેકનિક માટે બાંધકામ, સાધન-સામગ્રી, પુસ્તકો અને ખૂટતા ફર્નિચર માટે જોગવાઈ ₹ ૩૭ કરોડ.
- આઈ.આઈ.ટી.આર.એ.એમ. ખાતે ડ્રોન ટેકનોલોજી, આર્ટીફિશીયલ ઈન્ટેલીજન્સ અને મશીન લર્નિંગ અને વિવિધ સુવિધાઓ પૂરી પાડવા માટે જોગવાઈ ₹ ૬ કરોડ.

સામાજિક
ન્યાય અને
અધિકારીતા

- લિંબાયત(સુરત), જસદણ(રાજકોટ), બગસરા(અમરેલી), પાલીતાણા(ભાવનગર), વરાછા (સુરત) અને સંતરામપુર (મહીસાગર) ખાતે નવી સરકારી કોલેજો શરૂ કરવામાં આવશે.
- આદિજાતિ વિસ્તારોના કાછલ(સુરત), કેડીયાપાડા(નર્મદા) અને ખેરગામ(નવસારી) ખાતેની હયાત કોલેજોમાં વિજ્ઞાન પ્રવાહ શરૂ કરવામાં આવશે.
- એન.સી.સી., એન.એસ.એસ., સ્કાઉટ અને ગાઈડ માટેની વિવિધ યોજનાઓ માટે જોગવાઈ **₹૯ કરોડ**.

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ માટે કુલ ₹૪૭૮૨ કરોડની જોગવાઈ

અનુસૂચિત જાતિ, વિકસતી જાતિ, વિચરતી અને વિમુક્ત જાતિ, લઘુમતિઓ, આર્થિક રીતે પછાત વર્ગ તેમજ દિવ્યાંગો, વૃદ્ધો અને નિરાધારોના સશક્તિકરણ, સર્વાંગી વિકાસ અને સામાજિક સુરક્ષા પૂરી પાડવા માટે વિવિધ કલ્યાણકારી યોજનાઓનો સરકાર અમલ કરી રહી છે. આ યોજનાઓમાં લાભાર્થીઓને મળનાર રકમમાં વધારો કરી વધુ સારી રીતે સહાયભૂત થવા સરકારે નિર્ણય કરેલ છે.

- **નિરાધાર વૃદ્ધ પેન્શન યોજના**ના ૬૦ થી ૮૦ વર્ષના લાભાર્થીઓને હાલ **₹૭૫૦** માસિક પેન્શન આપવામાં આવે છે. જેમાં **₹૨૫૦**નો વધારો કરી **₹૧૦૦૦ માસિક પેન્શન** આપવામાં આવશે. ૮૦ વર્ષ ઉપરના લાભાર્થીઓને હાલ **₹૧૦૦૦** માસિક પેન્શન આપવામાં આવે છે. જેમાં **₹૨૫૦**નો વધારો કરી **₹૧૨૫૦ માસિક પેન્શન** આપવામાં આવશે. જેનો લાભ આશરે ૧૧ લાખ લાભાર્થીઓને મળશે. આ યોજના માટે જોગવાઈ **₹૯૭૭ કરોડ**.
- **રાષ્ટ્રીય દિવ્યાંગ પેન્શન યોજના** અને **સંત સૂરદાસ દિવ્યાંગ પેન્શન યોજના**માં લાભાર્થીઓને હાલ **₹૬૦૦** માસિક પેન્શન આપવામાં આવે છે. જેમાં **₹૪૦૦**નો વધારો કરી **₹૧૦૦૦ માસિક પેન્શન** આપવામાં આવશે. આ યોજના માટે જોગવાઈ **₹૩૫ કરોડ**.
- ગુજરાત બિન અનામત શૈક્ષણિક અને આર્થિક વિકાસ નિગમ દ્વારા આર્થિક અને સામાજિક વિકાસ માટે અમલમાં મૂકાયેલ વિવિધ યોજનાઓ માટે જોગવાઈ **₹૫૦૦ કરોડ**.
- ધોરણ ૧ થી ૧૦ માં અભ્યાસ કરતા અનુસૂચિત જાતિ અને વિકસતી જાતિના અંદાજે ૪૩ લાખ વિદ્યાર્થીઓને શિષ્યવૃત્તિમાં દરેક સ્તરે **₹૨૫૦**નો વધારો કરવામાં આવશે. આ યોજના માટે જોગવાઈ **₹૪૪૬ કરોડ**.
- પ્રાથમિક શાળાઓમાં અભ્યાસ કરતા અનુસૂચિત જાતિ, વિકસતી જાતિ, લઘુમતિ અને આર્થિક રીતે પછાત વર્ગના અંદાજે ૩૬ લાખ વિદ્યાર્થીઓને ગણવેશ સહાય માટે હાલ **₹૬૦૦** આપવામાં આવે છે. જેમાં **₹૩૦૦**નો વધારો કરી ગણવેશ સહાય માટે **₹૯૦૦** આપવામાં આવશે. આ યોજના માટે જોગવાઈ **₹૩૭૪ કરોડ**.

- અનુસૂચિત જાતિ અને વિકસતી જાતિના ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ છાત્રાલય અને આશ્રમશાળામાં રહેતા અંદાજે ૧ લાખ વિદ્યાર્થીઓને નિભાવ ભથ્થાં પેટે માસિક રકમ **₹૧૫૦૦** આપવામાં આવે છે જેમાં **₹૬૬૦**નો વધારો કરી માસિક રકમ **₹૨૧૬૦** આપવા માટે જોગવાઈ **₹૨૮૮ કરોડ**.
- આંબેડકર આવાસ યોજના અને પંડિત દીન દયાળ આવાસ યોજના માટે જોગવાઈ **₹૨૦૫ કરોડ**.
- અનુસૂચિત જાતિ અને વિકસતી જાતિના કોલેજ સંલગ્ન છાત્રાલયોમાં વિદ્યાર્થીઓને ભોજન બિલ પેટે સહાય માટે જોગવાઈ **₹૧૯ કરોડ**.
- અનુસૂચિત જાતિ, વિકસતી જાતિ અને દિવ્યાંગોના શૈક્ષણિક, આર્થિક અને સામાજિક વિકાસ માટે સરકારે ૯ જેટલા ખાસ નિગમોની રચના કરી છે. જેના થકી લાભાર્થીઓને લોન આપવા માટે જોગવાઈ **₹૧૦૫ કરોડ**.
- ધોરણ ૯ માં અભ્યાસ કરતી અનુસૂચિત જાતિ અને વિકસતી જાતિની અંદાજે ૧ લાખ ૭૦ હજાર કન્યાઓને વિનામૂલ્યે સાયકલ આપવા સરસ્વતી સાધના યોજના માટે જોગવાઈ **₹૭૦ કરોડ**.
- દિવ્યાંગ વિદ્યાર્થીઓ માટે પ્રાથમિક, માધ્યમિક તેમજ ઉચ્ચ શિક્ષણ એવા દરેક સ્તરે શિષ્યવૃત્તિમાં **₹૫૦૦**નો વધારો કરવામાં આવશે.
- **માનવ ગરિમા યોજના** હેઠળ સ્વરોજગારી માટે અનુસૂચિત જાતિ અને વિકસતી જાતિના લાભાર્થીઓને સાધનો પૂરા પાડવા જોગવાઈ **₹૫૨ કરોડ**.
- **કુંવરબાઈનું મામેરું યોજના** હેઠળ અનુસૂચિત જાતિ અને વિકસતી જાતિની કન્યાઓને સહાય માટે જોગવાઈ **₹૪૨ કરોડ**.
- **સંકટ મોચન યોજના** અંતર્ગત ગરીબી રેખા હેઠળનાં કુટુંબનાં મુખ્ય કમાનાર વ્યક્તિના દુઃખદ અવસાનથી આવી પડેલ મુશ્કેલભરી પરિસ્થિતિમાં કુટુંબને સહાય માટે જોગવાઈ **₹૨૧ કરોડ**.
- **ડૉ.સવિતા આંબેડકર આંતરજ્ઞાતિય લગ્ન સહાય યોજના**માં હાલની સહાય **₹૧ લાખ** આપવામાં આવે છે. જેમાં **₹૧.૫ લાખ**નો માતબર વધારો કરી **₹૨ લાખ ૫૦ હજાર** સહાય આપવામાં આવશે. જેના માટે જોગવાઈ **₹૧૫ કરોડ**.
- સાતફેરા સમુહ લગ્ન સહાય યોજના હેઠળ જોગવાઈ **₹૯ કરોડ**.
- ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ છાત્રાલયોનું મકાનલાડું વિદ્યાર્થીદીઠ ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં માસિક **₹૫૦** માંથી વધારી **₹૧૦૦**, નગરપાલિકા વિસ્તારમાં માસિક **₹૭૦** માંથી વધારી **₹૧૪૦** અને મહાનગરપાલિકા વિસ્તારમાં માસિક **₹૯૦** માંથી વધારી **₹૧૮૦** કરવામાં આવશે.
- વિકસતી જાતિ માટેની ડે-સ્કોલર અને હોસ્ટેલર માટે અપાતી પોસ્ટ મેટ્રિક શિષ્યવૃત્તિમાં **₹૬૦૦**થી **₹૨૨૦૦** સુધીનો વધારો કરવામાં આવશે.

- અનુસૂચિત જાતિ અને વિકસતી જાતિના એન્જિનિયરીંગના વિદ્યાર્થીઓ માટેની સાધન ખરીદવા હાલ ₹૫૦૦૦ સહાય આપવામાં આવે છે જેમાં ₹૩૦૦૦ નો વધારો કરી ₹૮૦૦૦ સહાય આપવામાં આવશે.
- પી.એચ.ડી. જેવા ઉચ્ચ અભ્યાસ કરનારાં અનુસૂચિત જાતિ અને વિકસતી જાતિના વિદ્યાર્થીઓને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે સહાય ₹૩૦ હજાર આપવામાં આવે છે જેમાં ₹૭૦ હજારનો માતબર વધારો કરી ₹૧ લાખની સહાય આપવામાં આવશે.
- દિવ્યાંગજનોને ભાવનાત્મક ટેકો આપવા સંકેતિક ભાષાની વીડિઓ કોલ સહિત રાજ્યકક્ષાની નવી ૨૪ X ૭ હેલ્પ લાઇન સુવિધા શરૂ કરવામાં આવશે.

આદિજાતિ વિકાસ

આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ માટે કુલ ₹૨૯૦૯ કરોડની જોગવાઈ

ગુજરાતના આદિજાતિ બંધુઓ પોતાની આગવી સાંસ્કૃતિક ઓળખ જાળવીને વિકાસની યાત્રામાં જોડાઈ રાજ્યની પ્રગતિમાં પોતાનો ફાળો આપી રહ્યા છે. રાજ્યના તત્કાલિન મુખ્યમંત્રીશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ આદિજાતિ વિસ્તારોના સર્વાંગી વિકાસ માટે **વનબંધુ કલ્યાણ યોજના** શરૂ કરેલ હતી. આ કલ્યાણ કાર્યક્રમને આગળ ધપાવતાં અમારી સરકારે પાંચ વર્ષ માટે **₹૧ લાખ કરોડની વનબંધુ કલ્યાણ યોજના-૨** શરૂ કરેલ છે.

- આજના ઇલેક્ટ્રોનિક યુગમાં ૧૦૮ એમ્બ્યુલન્સ સેવા, સરકારી યોજનાકીય લાભો, ઓનલાઇન બેન્કીંગ સેવા, નોકરી-કોન્ટ્રાક્ટ માટે ઓનલાઇન અરજી, ઓનલાઇન શિક્ષણ, ઈ-કોમર્સ જેવી તમામ સેવાઓ માટે મોબાઇલ નેટવર્ક મુખ્ય માળખાકીય સુવિધા તરીકે ઉપસી આવેલ છે. આદિજાતિ વિસ્તારમાં મોબાઇલ નેટવર્કની સુવિધા સહેલાઈથી મળી શકે તે માટે **૫૦૦ નવા મોબાઇલ ટાવર** આવતા બે વર્ષમાં ઊભા કરવામાં આવશે. જે માટે જોગવાઈ **₹૧૦૦ કરોડ**.
- નિવાસી શાળાઓનાં માધ્યમથી ગુણવત્તાસભર શિક્ષણ આપવાના હેતુથી આદિજાતિ વિસ્તારોમાં સામાજિક ભાગીદારીથી **૨૫ બિરસા મુંડા જ્ઞાનશક્તિ રેસીડેન્સીયલ સ્કૂલ્સ ઓફ એક્સેલેન્સ** શરૂ કરવામાં આવશે. જેમાં **અનુસૂચિત જનજાતિના ૫૦ હજાર વિદ્યાર્થીઓ**ને પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ આપવામાં આવશે. જે માટે જોગવાઈ **₹૪૫ કરોડ**.
- આદર્શ નિવાસી શાળાઓ, ઈ.એમ.આર.એસ. અને જી.એલ.આર.એસ. મળી કુલ ૧૭૭ જેટલી શાળાઓના અંદાજિત ૪૬ હજાર જેટલા વિદ્યાર્થીઓને નિવાસી શાળા શિક્ષણ આપવા માટે જોગવાઈ **₹૨૦૯ કરોડ**.
- અનુસૂચિત જનજાતિના ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ છાત્રાલય અને આશ્રમશાળામાં રહેતા અંદાજે ૧ લાખ ૪૩ હજાર વિદ્યાર્થીઓને નિભાવ ભથ્થા પેટે હાલ માસિક રકમ **₹૧૫૦૦** આપવામાં આવે છે. જેમાં **₹૬૬૦**નો વધારો કરી માસિક રકમ **₹૨૧૬૦** આપવામાં આવશે. જે માટે જોગવાઈ **₹૫૦૩ કરોડ**.
- અનુસૂચિત જનજાતિના આશરે બે લાખ વિદ્યાર્થીઓને પોસ્ટ મેટ્રિક શિષ્યવૃત્તિનો લાભ આપવા માટે જોગવાઈ **₹૪૦૦ કરોડ**.
- દૂધ સંગ્રહણની યોજના અંતર્ગત ૫૩ આદિજાતિ તાલુકાનાં ૮ લાખ જેટલા વિદ્યાર્થીઓને પોષણશક્તિ આહાર આપવા માટે જોગવાઈ **₹૧૪૭ કરોડ**.

- આદિજાતિ ખેડૂતોને વ્યક્તિગત/સામુહિક સિંચાઈ કૂવા સાથે ૩ એચ.પી. સોલાર પંપની સહાય આપવા માટે જોગવાઈ ₹૭૫ કરોડ.
- હળપતિઓ અને આદિમજૂથોને પાયાની ૬ સુવિધાઓ માટે અને સી.સી.ડી. પ્રોજેક્ટ હેઠળ જોગવાઈ ₹૬૭ કરોડ.
- હળપતિ બોર્ડ દ્વારા ૩૫૦૦ જેટલા હળપતિ આવાસોનાં નિર્માણ માટે જોગવાઈ ₹૪૨ કરોડ.
- પ્રાથમિક શાળાઓમાં ભણતા અનુસૂચિત જનજાતિના અંદાજે ૧૩ લાખ વિદ્યાર્થીઓને હાલ ₹૬૦૦ ગણવેશ સહાય આપવામાં આવે છે જેમાં ₹૩૦૦નો વધારો કરી ₹૯૦૦ ગણવેશ સહાય આપવામાં આવશે. આ યોજના માટે જોગવાઈ ₹૮૧ કરોડ.
- આદિજાતિ વિસ્તારમાં ખેતીમાં પાવર ટીલર્સના ઉપયોગને પ્રોત્સાહન આપવા ખેડૂતોને સહાયની નવી યોજના હેઠળ જોગવાઈ ₹૩૮ કરોડ.
- ધોરણ ૧ થી ૧૦ માં અભ્યાસ કરતા અનુસૂચિત જનજાતિના અંદાજે ૧૩ લાખ વિદ્યાર્થીઓને શિષ્યવૃત્તિમાં દરેક સ્તરે ₹૨૫૦ નો વધારો કરવામાં આવશે. આ યોજના માટે જોગવાઈ ₹૧૩૯ કરોડ.
- આદિજાતિ ક્ષેત્રોમાં રોજગારીની તકોનું સર્જન કરવા તેમજ ઉદ્યોગ સાહસિકતાને વેગ આપવા ૮ નવા MSME જી.આઈ.ડી.સી. એસ્ટેટની રચના કરવામાં આવશે. આ માટે જોગવાઈ ₹૪૦ કરોડ.
- આદિજાતિ વિસ્તારમાં સહકારી ક્ષેત્રે આવેલ ખાંડ મીલોને પુનઃ કાર્યાભિવ્યત કરવા તેમજ શેરમૂડી માટે લોન સહાય પેટે જોગવાઈ ₹૪૦ કરોડ.
- આદિજાતિ લાભાર્થીઓ માટે સંકલિત ડેરી વિકાસ યોજના હેઠળ જોગવાઈ ₹૨૭ કરોડ.
- આદિજાતિ લાભાર્થીઓ માટે કૃષિ વૈવિધ્યકરણ યોજના હેઠળ જોગવાઈ ₹૩૦ કરોડ.
- અદ્યતન સુવિધાવાળા સમસ્ત છાત્રાલયોની યોજના અંતર્ગત અનુસૂચિત જનજાતિના વિદ્યાર્થીઓને નિવાસી સુવિધા ઉપલબ્ધ કરાવવા માટે જોગવાઈ ₹૨૩ કરોડ.
- ગુજરાત આદિજાતિ વિકાસ કોર્પોરેશન દ્વારા સ્વરોજગારી માટે જોગવાઈ ₹૨૦ કરોડ.
- ધોરણ ૯માં અભ્યાસ કરતી અનુસૂચિત જનજાતિની વિદ્યાર્થીનીઓને સાયકલ આપવા વિદ્યાસાધના યોજના હેઠળ જોગવાઈ ₹૧૭ કરોડ.
- બિરસા મુંડા આદિજાતિ યુનિવર્સિટીના સંચાલન, શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ અને સંશોધન કાર્યો માટે જોગવાઈ ₹૧૭ કરોડ.
- માનવ ગરિમા યોજના હેઠળ સ્વરોજગારીની કીટ આપવા જોગવાઈ ₹૧૫ કરોડ.
- ટેલેન્ટ પુલ યોજના અંતર્ગત વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષણ હેતુસર સહાય આપવા જોગવાઈ ₹૧૩ કરોડ.

- ટી.બી., કેન્સર, રક્તપિત્ત અને સીકલસેલ એનીમીયા જેવા રોગોની સારવારની મફત તબીબી સહાય યોજના હેઠળ જોગવાઈ ₹૧૧ કરોડ.
- અનુસૂચિત જનજાતિના લાભાર્થીઓ માટે ઉત્પાદન-સહ વેચાણનાં હેતુસર હાટ બજાર વ્યવસ્થાના સહયોગ માટે જોગવાઈ ₹૩ કરોડ.
- આદિજાતિ જિલ્લાઓમાં દૂધ મંડળીનાં બાંધકામ સહાય માટે જોગવાઈ ₹૩ કરોડ.
- પી.એચ.ડી. જેવા ઉચ્ચ અભ્યાસ કરનારા વિદ્યાર્થીઓને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે હાલ સહાય ₹૨૫ હજાર આપવામાં આવે છે. જેમાં ₹૭૫ હજારનો ધરખમ વધારો કરીને સહાય ₹૧ લાખ આપવામાં આવશે.

**પંચાયત
અને
ગ્રામવિકાસ**

પંચાયત, ગ્રામ ગૃહનિર્માણ અને ગ્રામવિકાસ વિભાગ માટે કુલ ₹૬૦૪૮ કરોડની જોગવાઈ

દરેક ગામમાં માળખાકીય સુવિધાઓનો વિકાસ કરી આરોગ્ય અને સુખાકારીના ક્ષેત્રે વધારે પ્રગતિ થાય તે સરકારનો સંકલ્પ છે. ગ્રામ અસ્થિતાની જાળવણી થાય તેમજ નવતર સગવડો ઉત્તરોત્તર વિકાસ પામે તે જ અમારી લોકાભિમુખ સરકારનો મૂળમંત્ર છે. ગામોને ઈન્ટરનેટ અને મોબાઈલ કનેક્ટિવિટી પૂરી પાડી ડિજિટલ ડીવાઈડ ઘટાડવા માટે ભારતનેટ યોજના અંતર્ગત કામગીરી હાલ પ્રગતિ હેઠળ છે. ગ્રામ્ય કક્ષાએ વધુ સારી કનેક્ટિવિટી ઉપલબ્ધ કરાવી ૧૦૮ એમ્બ્યુલન્સ સેવા, ડિજિટલ પોર્ટલના માધ્યમથી ઉપલબ્ધ કરાવેલ સરકારી યોજનાકીય લાભો, ઓનલાઈન બેન્કીંગ સેવા, ઓનલાઈન શિક્ષણ જેવી તમામ સેવાઓ ગામ લોકોને હાથવગી ઉપલબ્ધ કરાવવા ફી વાઈ-ફાઈની સુવિધા પૂરી પાડવામાં આવશે.

- ૧૫મા નાણાંપંચ હેઠળ પંચાયતોને માળખાકીય સગવડો માટે ₹૧૫ હજાર ૬૫૦ કરોડ મળનાર છે. તે પૈકી આગામી વર્ષ માટેની જોગવાઈ ₹૨૪૪૬ કરોડ.
- ગ્રામ પંચાયતોમાં માળખાગત સુવિધાઓનો વિકાસ કરી, ગ્રામજનોનું જીવનધોરણ ઊંચું લાવવા, જાહેર ગ્રંથાલયો બનાવવાં, ગામલોકોના સ્વાસ્થ્યના સુધારા માટે કસરતના સાધનો પૂરા પાડવા, સ્મૃતિ સ્મારકોનું રિપેરીંગ કરવા, ગામનું ગેઝેટીયર બનાવવા, ગ્રામ પંચાયત કચેરી પર સોલર રૂફ ટોપ લગાડવા જેવી બાબતોનો સમાવેશ કરતી **મુખ્યમંત્રી ગ્રામ અસ્થિતા યોજના** શરૂ કરવામાં આવશે.
- ઈ-ગ્રામ સેન્ટરની સગવડોને વધારે સઘન તેમજ સુદઢ બનાવી ૨૦૦ જેટલી સેવાઓ પૂરી પાડવા જોગવાઈ ₹૩૫ કરોડ.
- રાજ્યનાં બધા ગામોમાં તબક્કાવાર વિનામૂલ્યે વાઈ-ફાઈ સેવા કરવાની યોજનાના પ્રથમ તબક્કામાં અંદાજે ૪ હજાર ગામોમાં **વિનામૂલ્યે વાઈ-ફાઈની સગવડ** પૂરી પાડવા જોગવાઈ ₹૭૧ કરોડ.
- આઠ શહેરી વિકાસ સત્તામંડળોના વિસ્તારમાં આવેલ ગ્રામ પંચાયતોમાં ઘન કચરાના નિકાલની વ્યવસ્થા ઊભી કરવા જોગવાઈ ₹૭૫ કરોડ.
- રસીકરણ, જન્મ મરણ નોંધણી, નળ કનેક્શન, મહિલા અને બાળકોમાં પોષણ જેવા માપદંડોને આધારે સ્માર્ટ વિલેજ જાહેર કરી તેમને પ્રોત્સાહન આપવા માટે જોગવાઈ ₹૨ કરોડ.
- પંચાયત વિભાગના વહીવટી માળખાને સુદઢ કરવાના ભાગરૂપે ૧૩ હજાર જેટલી જગ્યાઓ ભરવા માટે ભરતીની પ્રક્રિયા હાલ પ્રગતિ હેઠળ છે.

ગ્રામવિકાસ

ગ્રામીણ વિસ્તારમાં લોકોના જીવનધોરણમાં સુધારો કરવા, રોજગારી, કૌશલ્ય વિકાસ અને માળખાકીય સુવિધાઓ માટે અનેકવિધ યોજનાઓ અમલમાં છે. જેમાં મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરંટી યોજના, પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના-ગ્રામીણ, સ્વચ્છ ભારત મિશન - ગ્રામીણ, રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ આજીવિકા મિશન, શ્યામાપ્રસાદ મુખર્જી રૂર્વન મિશન અને સાંસદ આદર્શ ગ્રામ યોજનાનો સમાવેશ થાય છે.

- ૨૦૨૪ સુધીમાં સૌને આવાસના ઉદ્દેશને પરિપૂર્ણ કરવા **પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના (ગ્રામીણ)** હેઠળ, આવતા બે વર્ષમાં **૪ લાખ જેટલા નવા આવાસો** બનાવવાના ભગીરથ પ્રયાસો સરકારે આદર્યા છે. આ યોજના માટે જોગવાઈ **₹૬૩૩ કરોડ**.
- **મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર યોજના** અંતર્ગત જોગવાઈ **₹૬૦૦ કરોડ**.
- આંગણવાડી, શાળાના ઓરડા, મધ્યાહન ભોજન શેડ, વન-નર્સરી, સામુદાયિક કૂવા, કેટલ શેડ વગેરે લોકોપયોગી અસ્ક્યામતો મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર યોજનાના જોડાણથી ઊભી કરવા મટીરિયલ કમ્પોનન્ટ માટે જોગવાઈ **₹૫૦૦ કરોડ**.
- **સ્વચ્છ ભારત મિશન (ગ્રામીણ)** અંતર્ગત ગ્રામ્ય કક્ષાએ સફાઈનાં ધોરણ સુધારવા માટે જોગવાઈ **₹૪૬૭ કરોડ**.
- મહિલાઓનાં સશક્તિકરણ અને આર્થિક વિકાસ માટે **નેશનલ રૂરલ લાઈવલીહુડ મિશન (આજીવિકા)** અંતર્ગત જોગવાઈ **₹૨૩૧ કરોડ**.
- ગ્રામ્યસ્તરે પાયાની સેવાઓ અને આર્થિક ઉન્નતિને પ્રોત્સાહન આપવા **શ્યામાપ્રસાદ મુખર્જી રૂર્વન મિશન** હેઠળ જોગવાઈ **₹૬૧ કરોડ**.
- નવા મંજૂર થયેલ આવાસની સાથે બાથરૂમ સુવિધા માટે પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના (ગ્રામીણ) અંતર્ગત જોગવાઈ **₹૩૮ કરોડ**.
- મહિલા સ્વસહાય જૂથોને ધિરાણ પર વ્યાજ સહાય આપવા જોગવાઈ **₹૧૮ કરોડ**.

શહેરી વિકાસ

શહેરી વિકાસ અને શહેરી ગૃહ નિર્માણ વિભાગ માટે કુલ **₹૧૪,૨૯૭ કરોડની જોગવાઈ**

શહેરીકરણના દરમાં વધારો થતાં રાજ્યની લગભગ ૪૮ ટકા વસતિ શહેરોમાં રહે છે. શહેરમાં રહેતા લોકોના જીવનસ્તરમાં સુધારા માટે માળખાકીય સગવડો સાથે નવતર સેવાઓનો વ્યાપ વધારવા માટે રાજ્ય સરકાર સતત કાર્યરત છે. મહાનગરપાલિકા, નગરપાલિકા તેમજ શહેરી સત્તામંડળોમાં પાયાની માળખાકીય સુવિધાઓ માટે અમલમાં મૂકેલ **સ્વર્ણિમ જયંતિ મુખ્યમંત્રી શહેરી વિકાસ યોજના**ને વર્ષ ૨૦૨૪ સુધી લંબાવવામાં આવેલ છે.

કેન્દ્ર સરકારનાં સ્વચ્છ સર્વેક્ષણ ૨૦૨૧માં દેશના ટોપ-૧૦ સ્વચ્છ શહેરોની યાદીમાં ગુજરાતના ત્રણ શહેરો- સુરત, વડોદરા અને અમદાવાદ અનુક્રમે બીજા, આઠમા અને દસમા ક્રમે આવેલ છે. ગાંધીનગર દેશનું સૌથી સ્વચ્છ પાટનગર બન્યું છે.

- **સ્વર્ણિમ જયંતિ મુખ્યમંત્રી શહેરી વિકાસ યોજના** હેઠળ રાજ્યની મહાનગરપાલિકાઓ, નગરપાલિકાઓ અને શહેરી વિકાસ સત્તામંડળો માટે જોગવાઈ **₹૫૨૦૩ કરોડ**.

- ઓક્ટ્રોય નાબૂદી વળતરમાં આગામી વર્ષે ૧૦ ટકાનો વધારો કરવામાં આવશે. આ યોજના અંતર્ગત જોગવાઈ **₹૩૦૪૧ કરોડ**.
- શહેરી વિસ્તારમાં નવા ૫૫ હજાર આવાસોના નિર્માણ અર્થે સહાય આપવા જોગવાઈ **₹૯૪૨ કરોડ**.
- આઝાદીના અમૃત મહોત્સવના ભાગરૂપે વિવિધ નગરપાલિકાઓમાં ૭૫ ઓપન જીમ્યુક્ટ ગાર્ડન બનાવવા માટે જોગવાઈ **₹૫ કરોડ**.
- ૧૫મા નાણાંપંચ હેઠળ આગામી પાંચ વર્ષમાં સ્થાનિક વિકાસનાં કામો માટે અંદાજે **₹૬ હજાર ૫૦૦ કરોડ**નું આયોજન કરવામાં આવેલ છે. આગામી વર્ષ માટેની જોગવાઈ **₹૧૦૬૨ કરોડ**.
- મહાનગરપાલિકાઓમાં મેટ્રોરેલ અને મેટ્રોલાઈટની સેવાઓ પૂરી પાડવા માટે જોગવાઈ **₹૭૨૨ કરોડ**.
- સ્માર્ટ સિટી યોજના હેઠળ અમદાવાદ, સુરત, રાજકોટ, વડોદરા અને ગાંધીનગર મહાનગરપાલિકાઓ તથા દાહોદ નગરપાલિકાને માળખાકીય સગવડો માટે જોગવાઈ **₹૭૦૦ કરોડ**.
- અમૃત યોજના-૨ અંતર્ગત પાણીપુરવઠા, ગટરવ્યવસ્થા, વરસાદી પાણીનો નિકાલ, તળાવનો વિકાસ અને પરિવહન વ્યવસ્થા માટે જોગવાઈ **₹૩૫૦ કરોડ**.
- શહેરી વિસ્તારોને રેલ્વે ફાટક મુક્ત બનાવવાના અભિયાન અંતર્ગત ઓવરબ્રીજ બનાવવા માટે જોગવાઈ **₹૨૭૧ કરોડ**.
- સ્વચ્છ ભારત મિશન તથા નિર્મળ ગુજરાત યોજના હેઠળ જોગવાઈ **₹૨૨૪ કરોડ**.
- દીનદયાળ અંત્યોદય યોજના-નેશનલ લાઈવલીહુડ મિશન હેઠળ જોગવાઈ **₹૧૬૩ કરોડ**.
- મહાનગરપાલિકા અને નગરપાલિકાઓને અગ્નિશમન વાહનો અને બીજા અત્યાધુનિક સાધનો પૂરા પાડવા તેમજ ૧૬ નગરપાલિકાઓમાં મોડલ ફાયર સ્ટેશન બનાવવા માટે જોગવાઈ **₹૧૫૭ કરોડ**.
- નગરપાલિકાઓ દ્વારા સ્ટ્રીટ લાઈટ, વોટર વર્ક્સ અને સુએઝ વર્ક માટે ૧૫૦ મેગાવોટ વીજળી બિનપરંપરાગત સ્ત્રોતોથી મેળવી ઉર્જા ક્ષેત્રે નગરપાલિકાઓને આત્મનિર્ભર બનાવવા માટે **₹૬૦૦ કરોડ**ના ખર્ચે ગ્રૂપ કેપ્ટીવ સોલાર અને વીન્ડ એનર્જી પાર્ક સ્થાપવામાં આવશે. જે યોજના માટે જોગવાઈ **₹૬૦ કરોડ**.
- વર્લ્ડબેન્ક સહાયિત ગુજરાત રેક્રિલીયન્ટ સિટી ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ હેઠળ અમદાવાદ મહાનગરપાલિકાના **₹૩ હજાર કરોડ**ના માળખાકીય સુવિધાઓ અંગેના પ્રોજેક્ટને મંજૂરી.
- સુરતમાં તાપી નદીકાંઠાના ડેવલપમેન્ટ માટે વર્લ્ડબેન્ક સહાયિત **₹૧૯૯૧ કરોડ**ના પ્રોજેક્ટને મંજૂરી.

- ઓડા વિસ્તારમાં માળખાગત સુવિધાઓ માટે એશિયન ડેવલપમેન્ટ બેન્ક સહાયિત ₹૧૯૦૦ કરોડના પ્રોજેક્ટને મંજૂરી.
- રાજ્યની અ-વર્ગની ૨૨ નગરપાલિકાઓમાં નાગરિકોને આપવામાં આવતી જુદી-જુદી સેવાઓ તાત્કાલિક મળી શકે તે માટે સિવિક સેન્ટરો ઊભા કરવા માટે જોગવાઈ ₹૧૧ કરોડ.
- શહેરમાં રખડતાં તેમજ નિરાધાર ઢોરના નિભાવ તેમજ વ્યવસ્થા માટે જોગવાઈ ₹૫૦ કરોડ.
- ધાર્મિક સ્થળોની સેવા-પૂજા કરનાર વ્યક્તિના ધાર્મિક પરિસરમાં આવેલ રહેઠાણના મકાનને મિલકત વેરામાંથી મુક્તિ આપવામાં આવશે.

ગિફ્ટ સિટી

ગિફ્ટ સિટી ભારતનું પ્રથમ અને એકમાત્ર આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સેવાઓનું કેન્દ્ર છે. જ્યાં હવે બધી રેગ્યુલેટરી સત્તાઓ ધરાવતી IFSC ઓથોરીટી કાર્યરત થયેલ છે. ભારત અને વિદેશની નામાંકિત બેન્કો, ઇન્શ્યોરન્સ કંપનીઓ, આંતરરાષ્ટ્રીય એક્સચેન્જો સાથે જોડાયેલ ઇન્ટરમીડિઅરીઝ પણ ત્યાં કાર્યરત છે. એરક્રાફ્ટ લીઝિંગ એન્ડ ફાઇનાન્સિંગ, ગ્લોબલ ઇન હાઉસ સેન્ટર્સ, શીપ લીઝિંગ એન્ડ ફાઇનાન્સિંગ, ગ્લોબલ ટ્રેડરી જેવી સેવાઓને મંજૂરી મળતા તેવી સેવાઓ પણ ચાલુ થયેલ છે. ભારત સરકારે ગિફ્ટ સિટીને બુલીયન એક્સ્ચેન્જ તરીકે પણ માન્યતા આપેલ છે.

ગિફ્ટ સિટીમાં નાણાકીય વ્યવસ્થાપન, ફીનટેક, વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી, એન્જિનિયરીંગ, ગણિત અભ્યાસક્રમો ઓફર કરતી વિદેશી યુનિવર્સિટીઓને માન્યતા આપવાનો નિર્ણય કેન્દ્ર સરકારે જાહેર કરેલ છે. ગિફ્ટ સિટીમાં આંતરરાષ્ટ્રીય આર્બિટ્રિશન સેન્ટરની સ્થાપના કરવામાં આવશે. ગિફ્ટ સિટીમાં સસ્ટેનેબલ કલાઇમેટ માટે ગ્લોબલ ફાયનાન્સની સેવાઓ ઉપલબ્ધ થશે. ભારત સરકાર દ્વારા ઓફ શોર્ટ ડેરીવેટીવ, શીપ લીઝિંગ તેમજ પોર્ટ ફોલીયો મેનેજમેન્ટની સેવાઓમાંથી મળેલ આવક માટે કરમુક્તિ જાહેર કરેલ છે. આમ, ગિફ્ટ સિટી ઝડપથી આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાના નાણાકીય કેન્દ્ર તરીકે ઉપસી રહેલ છે.

ઉદ્યોગ અને ખાણ

ઉદ્યોગ અને ખાણ વિભાગ માટે કુલ ₹૭૦૩૦ કરોડની જોગવાઈ

ગુજરાતીઓએ પોતાની ઉદ્યમશીલતા અને પરિશ્રમથી સમગ્ર વિશ્વમાં આગવી ઓળખ ઊભી કરેલ છે. આજે આપણું રાજ્ય દેશના ગ્રોથ એન્જીન તરીકે ઓળખાય છે. રાજ્યે દેશમાં ઔદ્યોગિક ઉત્પાદન, ફેક્ટરીઓની સંખ્યા અને નિકાસના ક્ષેત્રે મોખરાનું સ્થાન મેળવેલ છે.

- વાંસી-બોરસી, જિલ્લો નવસારી ખાતે કેન્દ્ર સરકારની PM MITRA યોજના હેઠળ રોજગારીના વિપુલ અવસરો ઊભા કરવા અદ્યતન સુવિધા ધરાવતા ટેક્સટાઇલ પાર્કની સ્થાપના કરવાનું આયોજન.
- ટેક્સટાઇલ ઉદ્યોગોને પ્રોત્સાહન આપી ટેક્સટાઇલ વેલ્યુ ચેઇન પૈકીના ખાસ ક્ષેત્રોને મજબૂત કરવા માટે જોગવાઈ ₹૧૪૫૦ કરોડ.

- નિકાસની નવી તકો સાથે રોજગારીના વિપુલ અવસરોનું નિર્માણ કરવા મોરબી ખાતે ₹૪૦૦ કરોડના ખર્ચે વૈશ્વિક કક્ષાની સુવિધા ધરાવતું ઈન્ટરનેશનલ સિરામિક પાર્ક સ્થાપવાનું આયોજન.
- એમ.એસ.એમ.ઈ. ઉદ્યોગોના સર્વાંગી વિકાસ અને સ્પર્ધાત્મકતા વધારવા માટે સ્કીમ ફોર ફાયનાન્સિયલ આસિસ્ટન્સ ટુ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ યોજના હેઠળ સહાય આપવા જોગવાઈ ₹૧૩૬૦ કરોડ.
- નવા ઉદ્યોગ સાહસિકોને પ્રોત્સાહિત કરવા માટે તથા રાજ્યમાં સ્ટાર્ટ-અપ ઈકો સિસ્ટમને વધુ સુદૃઢ બનાવવા અર્થે સ્ટાર્ટ-અપ-વેન્યર ફાયનાન્સ યોજના માટે ₹૧૦૦૦ કરોડનું ફંડ ઊભું કરવાનું આયોજન કરેલ છે. જે માટે આગામી વર્ષ માટે જોગવાઈ ₹૨૦૦ કરોડ.
- ઔદ્યોગિક ટ્રીટેડ પાણીના નિકાલ માટે સરીગામ, વાપી, સુરત અને અંકલેશ્વરમાં ડીપ-સી પાઈપલાઈન નાખવામાં આવશે. જેના માટે જોગવાઈ ₹૪૮૦ કરોડ.
- ભારતના પ્રથમ ગ્રીન ફીલ્ડ સ્માર્ટ સિટી ઘોલેરામાં વધુ મૂડી રોકાણ આકર્ષી રોજગારીની તકો સર્જવા તેમજ રોકાણકારોને પ્રોત્સાહન આપવા ઘોલેરા ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ઈન્વેસ્ટમેન્ટ પ્રમોશન સ્કીમ હેઠળ જોગવાઈ ₹૪૦ કરોડ.
- બાજપાઈ બેન્કેબલ યોજના અન્વયે અંદાજે ૩૭ હજાર લાભાર્થીઓને ધિરાણ માટે વ્યાજ સહાય આપવા જોગવાઈ ₹૨૩૮ કરોડ.
- માનવ કલ્યાણ યોજના અન્વયે નાના પ્રકારના ઇંધા રોજગાર કરતા ૩૪ હજાર લાભાર્થીઓને ૨૭ ટ્રેડ માટે સાધન-ઓજાર સ્વરૂપે સહાય આપવા માટે જોગવાઈ ₹૪૮ કરોડ.
- રાજ્યના વાયેબલ માંદા ઔદ્યોગિક એકમોના પુનર્વસન માટે જોગવાઈ ₹૪૫ કરોડ.
- ભારત સરકાર દ્વારા જાહેર કરેલ નેશનલ હાઈડ્રોજન મિશન અને વિવિધ પ્રોડક્શન લીન્ક ઈન્સેન્ટીવ સ્કીમોને સુસંગત રહીને, પસંદ કરેલા સેક્ટરોમાં મોટા પ્રમાણમાં રોજગારી ઊભી કરવા તેમજ મૂડીરોકાણને આકર્ષવા નવી ઔદ્યોગિક પ્રોત્સાહન યોજના તથા તે અંગેના સંશોધન અને વિકાસ અર્થે ગ્રીન ઈનોવેશન ફંડ માટે મૂડી જોગવાઈ ₹૫૦ કરોડ.
- સંશોધન અને વિકાસ યોજના-૨૦૨૦ અન્વયે સંસ્થાઓને સંશોધન/પ્રોડક્ટ ડેવલપમેન્ટ સેન્ટર સ્થાપવા સહાય આપવા માટે જોગવાઈ ₹૨૦ કરોડ.
- રાજ્યમાં પાંચ સ્થળોએ એટ્રો-કુડ પાર્કની સ્થાપના કરવાનું આયોજન.
- મત્સ્યોદ્યોગને પ્રોત્સાહન આપી નિકાસને વેગ આપવા પાંચ સી-કુડ પાર્કની સ્થાપના કરવાનું આયોજન.

પ્રવાસન, યાત્રાધામ અને નાગરિક ઉદ્યોગ

પ્રવાસન ઉદ્યોગ થકી રોજગારીની વિપુલ તકો ઊભી થતી હોઈ પ્રવાસન વિકાસ માટે જોગવાઈ ₹૪૬૫ કરોડ.

- પ્રવાસીઓને આધુનિક સુવિધાઓ માટે જોગવાઈ ₹૨૮૮ કરોડ.

- ઐતિહાસિક અને બૌદ્ધ ધર્મના વૈશ્વિક કેન્દ્ર સમા વડનગર ખાતે પ્રેરણા શાળામાં તાલીમ કેન્દ્ર અને સુવિધાઓ માટે ₹૫૦ કરોડનું આયોજન.
- રાજ્યના મુખ્ય શહેરોથી નજીક પિકનિક સ્પોટના વિકાસ માટે ₹૨૦ કરોડનું આયોજન.
- વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ ચાંપાનેર ખાતે વિવિધ પ્રવાસી સુવિધાઓ પૂરી પાડવા ₹૨૦ કરોડનું આયોજન.
- વિશ્વ પ્રસિદ્ધ સફેદ રણ અને બીજા પ્રવાસન સ્થળોએ કેરેવાન પાર્કના વિકાસ માટે ₹૧૦ કરોડનું આયોજન.
- સુરતના ભીમરાડને ઐતિહાસિક પર્યટન સ્થળ તરીકે વિકસાવવા તેમજ ગાંધી સ્મારકના વિકાસ માટે ₹૧૦ કરોડનું આયોજન.
- યુનેસ્કો દ્વારા જાહેર કરેલ વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ ઘોળાવીરા ખાતે પ્રવાસી સુવિધાઓ વિકસાવવા માટે જોગવાઈ ₹૫ કરોડ.
- પ્રવાસન દ્વારા સ્વ-રોજગારીને પ્રોત્સાહન આપવા ગાઈડ તરીકેની ઓનલાઈન ટ્રેનિંગનું નવું પ્લેટફોર્મ ઊભું કરવા જોગવાઈ ₹૭ કરોડ.
- વલસાડના પારડી બીચને પ્રવાસીઓ માટે સુવિધાસભર બનાવવા ₹૫ કરોડનું આયોજન.
- મહીસાગર જિલ્લાના પ્રવાસન સ્થળોની સર્કિટના વિકાસ માટે ₹૨ કરોડનું આયોજન.

સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી-એકતા નગર

માનનીય વડાપ્રધાનશ્રીની દીર્ઘદષ્ટિભરી પરિકલ્પના મુજબ સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી તથા તેની આજુબાજુ વિવિધ પ્રવાસન આકર્ષણોના વિકાસ સાથે આ સમગ્ર વિસ્તારની કાયાપલટ થઈ છે, જેનો મહત્તમ લાભ સ્થાનિક લોકોને મળી રહ્યો છે. એક ભારત શ્રેષ્ઠ ભારતની ભાવનાને ચરિતાર્થ કરતા આ પ્રવાસન સ્થળને ટૂંક સમયમાં જ પ્રવાસીઓનો અભૂતપૂર્વ પ્રતિસાદ સાંપડ્યો છે. અત્યાર સુધી ૭૮ લાખ કરતા વધારે પ્રવાસીઓએ એકતા નગરની મુલાકાત લીધી છે જેનાથી હજારો લોકોને પ્રત્યક્ષ અથવા અપ્રત્યક્ષ રીતે રોજગારીના અવસર પ્રાપ્ત થયા છે. એકતા નગર પર્યાવરણની જાળવણી તેમજ સંવર્ધન સાથે વિકાસના સમન્વયનું પ્રતિક બન્યું છે.

- એકતા નગર ખાતે ટ્રોમા સેન્ટરની સુવિધા સાથે ૧૦૦ બેડની પેટા જિલ્લા કક્ષાની આધુનિક હોસ્પિટલ બનાવવામાં આવશે.
- સાંસ્કૃતિક અને ઐતિહાસિક વારસા, મહાગુજરાત ચળવળ, રાજ્યના સર્જન અને વિકાસગાથા પ્રત્યે જાગૃતિ લાવવા ગુજરાત વંદના મ્યુઝિયમના નિર્માણનું આયોજન છે.
- એકતા નગર તથા ગરુડેશ્વર તાલુકાના બાવન ગામોને ભારતનેટ ફેઝ-૨ પ્રોજેક્ટ હેઠળ હાઈ-સ્પીડ કનેક્ટિવિટીથી જોડવામાં આવશે.

એકતા નગર વિકાસની વિવિધ કામગીરીઓ માટે જોગવાઈ ₹૬૫૨ કરોડ.

નાગરિક ઉદ્ધયન

- સી-પ્લેન સેવાઓ માટે વોટર એરોડ્રામ અને આનુષંગિક સગવડો વિકસાવવા તેમજ દ્વારકા ખાતે નવું એરપોર્ટ વિકસાવવા જોગવાઈ ₹૧૯ કરોડ.

યાત્રાધામ

- સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી થી સાપુતારા રૂટમાં આદિજાતિ વિસ્તારના ધાર્મિક સ્થળોની સર્કિટમાં સુવિધાઓ વિકસાવવા જોગવાઈ ₹૪ કરોડ.
- યાત્રાધામોમાં 'લાઈટ એન્ડ સાઉન્ડ શો' અને આઠ મહત્વનાં યાત્રાધામો ખાતે સી.સી.ટી.વી અને વાઈ-ફાઈ માટે જોગવાઈ ₹૯ કરોડ.
- અનુસૂચિત જનજાતિ સમાજ માટે મા શબરીની સ્મૃતિમાં શ્રી રામ જન્મભૂમિ શબરી સ્મૃતિ યાત્રા માટે જોગવાઈ ₹૧ કરોડ.

વિજ્ઞાન અને પ્રૌદ્યોગિકી

વિજ્ઞાન અને પ્રૌદ્યોગિકી વિભાગ માટે કુલ ₹૬૭૦ કરોડની જોગવાઈ

રાજ્યમાં ડિજિટલ સેવાઓનો વ્યાપ વધારવા માટે આંતર માળખાકીય સેવાઓ તેમજ રોજગારીની તકોનું સર્જન કરવા આઈ.ટી. ક્ષેત્રને પ્રોત્સાહન આપવા સરકાર કાર્યરત છે. અમારી સરકારે ભારત નેટ પ્રોજેક્ટ દ્વારા ઇન્ટરનેટ ગામેગામ પહોંચાડ્યું છે.

- આઈ.ટી. અને બી.ટી. પોલીસી અંતર્ગત લાયકાત ધરાવતાં એકમો/વ્યક્તિઓને સહાય આપવા માટે જોગવાઈ ₹૧૧૧ કરોડ.
- ભારતનેટ પ્રોજેક્ટ દ્વારા રાજ્યની ૧૪ હજારથી વધુ ગ્રામ પંચાયતોને ઓપ્ટીકલ ફાયબર નેટવર્ક દ્વારા ઇન્ટરનેટથી જોડાણ કરી ગુજરાત દેશમાં સર્વ પ્રથમ સિદ્ધિ હાંસલ કરનાર રાજ્ય બન્યું છે. આ હાઈસ્પીડ ઇન્ટરનેટ કનેક્ટિવિટીથી ગામમાં આવેલી શાળાઓ, આંગણવાડી, સ્વાસ્થ્ય કેન્દ્ર, પોલીસ સ્ટેશન, બીજી સરકારી અને સહકારી સંસ્થાઓને જોડાણ આપવા માટે જોગવાઈ ₹૭૩ કરોડ.
- સાયન્સ સિટીમાં માનવ અને જીવવિજ્ઞાન ગેલેરી સ્થાપવા માટે ₹૨૫૦ કરોડના ખર્ચે આયોજન કરવામાં આવેલ છે જે પૈકી આગામી વર્ષે જોગવાઈ ₹૪૫ કરોડ.
- ૩ મહાનગરો સુરત, જામનગર અને જુનાગઢ ખાતે પ્રાદેશિક વિજ્ઞાન કેન્દ્રોના વિકાસ અને ૨૫ જિલ્લાઓમાં જિલ્લા વિજ્ઞાન કેન્દ્રોના વિકાસના કામો હાથ ધરવામાં આવશે. જે માટે જોગવાઈ ₹૨૫ કરોડ.
- સરકારના આઈ.ટી. માળખાને સાઈબર જોખમો સામે રિયલટાઈમ સુરક્ષા પૂરી પાડવા સિક્યુરિટી ઓપરેશન સેન્ટર પ્રોજેક્ટ માટે જોગવાઈ ₹૧૦ કરોડ.
- ઇલેક્ટ્રોનિક સિસ્ટમ ડીઝાઈન અને ઉત્પાદન ક્ષેત્રમાં ગુજરાતને રોકાણનું હબ બનાવવા અને પ્રોત્સાહનો દ્વારા ઉદ્યોગોને આકર્ષવા રાજ્યમાં ઇલેક્ટ્રોનિક્સ મિશનની સ્થાપના કરવાનું આયોજન.

શ્રમ, કૌશલ્ય વિકાસ અને રોજગાર વિભાગ માટે કુલ ₹૧૮૩૭ કરોડની જોગવાઈ

યુવાધન પોતાની સાથે રાજ્યના વિકાસમાં સહભાગી બને તેવા અભિગમથી અમારી સરકારે કૌશલ્ય વિકાસને પ્રાધાન્ય આપી આગામી વર્ષમાં ૫ લાખ યુવાનોને કૌશલ્યબદ્ધ કરવાનો નિર્ણય કર્યો છે જે લક્ષ્યાંક ગત વર્ષ કરતા બમણો છે. કૌશલ્યયુક્ત શિક્ષણના વિકાસ માટે કૌશલ્યા-દી સ્કીલ યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરવામાં આવેલ છે અને સરકારે કૌશલ્ય વિકાસ માટે નવા કમિશનરેટની સ્થાપના કરવાનો પણ નિર્ણય કરેલ છે.

- યુવાનોનું ઉદ્યોગો તેમજ બીજા ક્ષેત્રોની જરૂરિયાત મુજબનું કૌશલ્યવર્ધન થાય તે માટે ૫૧ નવા ભવિષ્યલક્ષી કોર્સ દ્વારા ૫૦ હજાર તાલીમાર્થીઓને તાલીમ આપવાનો નિર્ણય કરેલ છે. હાલના ૫૦ અને નવા ૫૧ કોર્સ મળી ૧૦૧ કોર્સ મારફત તાલીમ આપવા માટે જોગવાઈ **₹૫૨૧ કરોડ**.
- સરકારી ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓ ખાતે માળખાકીય સુવિધા તેમજ બાંધકામ માટે જોગવાઈ **₹૧૯૦ કરોડ**.
- ગુજરાત સ્કીલ ડેવલપમેન્ટ મિશન અંતર્ગત ૫૦ હજાર યુવાનોને રોજગારલક્ષી તાલીમ આપવા માટે જોગવાઈ **₹૧૫૦ કરોડ**.
- મુખ્યમંત્રી એપ્રેન્ટીસ યોજના અંતર્ગત ૧ લાખ જેટલા યુવાનોને તાલીમબદ્ધ કરવા માટે જોગવાઈ **₹૫૨ કરોડ**.
- કૌશલ્યા-દી સ્કીલ યુનિવર્સિટીના બાંધકામ તથા આનુષંગિક સવલતો માટે જોગવાઈ **₹૪૩ કરોડ**.
- ગુજરાત એપેક્ષ ટ્રેનિંગ ઇન્સ્ટીટ્યૂટની સ્થાપના કરી સુપરવાઈઝર ઇન્સ્ટ્રુક્ટરને ટ્રેનિંગ ઓફ ટ્રેઈનરના માધ્યમથી તાલીમબદ્ધ કરવા જોગવાઈ **₹૩૬ કરોડ**.
- ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓના અપગ્રેડેશન માટે જોગવાઈ **₹૨૫ કરોડ**.
- ડ્રોન સ્કીલ ઇન્સ્ટીટ્યૂટની સ્થાપના માટે જોગવાઈ **₹૨૦ કરોડ**.
- તાલીમાર્થીઓને અનુભવ આધારિત શિક્ષણ માટે ૫૦ આઈ.ટી.આઈ. ખાતે ઓગમેન્ટેડ રિયાલીટી અને વર્ચ્યુઅલ રિયાલીટી લેબોરેટરી માટે જોગવાઈ **₹૧૫ કરોડ**.
- શ્રમિક અન્નપૂર્ણા યોજના અંતર્ગત ભોજનનો દર **₹૧૦** થી ઘટાડીને **₹૫** કરવાનો અને ગુજરાતના તમામ જિલ્લાઓનો આ યોજનામાં સમાવેશ કરવાનો નિર્ણય સરકારે કરેલ છે. આ યોજના માટે જોગવાઈ **₹૩૪ કરોડ**.
- પ્રધાનમંત્રી શ્રમિક માનદાન યોજના અંતર્ગત બાંધકામ શ્રમિકોને પેન્શન આપવા જોગવાઈ **₹૫૦ કરોડ**.
- ઇન્વન્ટરી આરોગ્ય રથ દ્વારા શ્રમિકોની આરોગ્ય સારવાર માટે નવા ૧૦૦ રથ માટે જોગવાઈ **₹૪૦ કરોડ**.
- પ્રધાનમંત્રી જીવનજ્યોતિ બીમા યોજના હેઠળ બાંધકામ શ્રમિકોને **₹ ૨** લાખનું વીમા કવચ આપવા માટે જોગવાઈ **₹૨૩ કરોડ**.
- મહાત્મા ગાંધી શ્રમ સંસ્થાનનું નવીનીકરણ કરવા જોગવાઈ **₹૧૫ કરોડ**.

- નોંધાયેલાં બાંધકામ શ્રમિકોના ઉચ્ચ શિક્ષણના અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ મેળવવાં માંગતાં તેજસ્વી અને જરૂરિયાતમંદ બાળકોની કારકિર્દીના ઘડતર માટે અંદાજે ૩૦ હજાર બાળકો માટે “શિક્ષણ સહાય” યોજના અંતર્ગત જોગવાઈ ₹૧૨ કરોડ.
- તાલુકાકક્ષાએ કૌશલ્ય વર્ધનની તાલીમ માટે સક્ષમ યોજના માટે જોગવાઈ ₹૧૦ કરોડ.
- શ્રમનિકેતન યોજના હેઠળ ૫ જગ્યાએ શ્રમયોગી હોસ્ટેલના નિર્માણ માટે જોગવાઈ ₹૯ કરોડ.
- નોંધાયેલા મહિલા બાંધકામ શ્રમિકોને પ્રસૂતિ સહાય યોજના માટે જોગવાઈ ₹૭ કરોડ.
- નોંધાયેલા બાંધકામ શ્રમયોગીને હેલ્થ-ચેક અપ માટે સહાય આપવા જોગવાઈ ₹૩ કરોડ.
- શ્રમયોગી કલ્યાણ બોર્ડ મારફત વધુ આઠ નવી મોબાઈલ મેડિકલ વાન દ્વારા શ્રમયોગીઓને વિનામૂલ્યે તબીબી સારવાર આપવા જોગવાઈ ₹૩ કરોડ.
- ઈ-શ્રમ પોર્ટલ પર નોંધાયેલ અસંગઠિત શ્રમિકો માટે ₹૨ કરોડના સામાજિક સુરક્ષા ફંડની જોગવાઈ.

માર્ગ અને મકાન

માર્ગ અને મકાન વિભાગ માટે કુલ ₹૧૨,૦૨૪ કરોડની જોગવાઈ

રાજ્યની આર્થિક અને સામાજિક પ્રગતિ માટે પરિવહનની સુયોજિત અને સુદૃઢ વ્યવસ્થા અનિવાર્ય છે. છેલ્લાં બે દશકમાં રાજ્ય ધોરીમાર્ગો તેમજ ગ્રામ્ય રસ્તાઓમાં વિસ્તૃતિકરણ અને સુદૃઢીકરણ માટે થયેલા કામોને પરિણામે રાજ્યમાં આજે આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરના રસ્તાઓનું નેટવર્ક પથરાયેલ છે. આ ગતિને વધુ વેગ આપી અંતરિયાળ વિસ્તારોમાં રસ્તાઓના વિકાસ માટે અમારી સરકાર આયોજન કરી રહેલ છે. હાલમાં રાજ્યમાં ₹૨૩ હજાર કરોડના જુદા જુદા રસ્તાઓનાં કામો પ્રગતિ હેઠળ છે. ઉત્તરોત્તર વિકાસને વરેલી અમારી સરકાર દ્વારા આગામી વર્ષમાં અંદાજે ₹૧૦ હજાર કરોડના રસ્તાઓના કામો હાથ ધરવાનો નિર્ણય કરેલ છે.

પ્રગતિ હેઠળનાં કામો

- ૨૦૧ કિલોમીટરના અમદાવાદ-બગોદરા-રાજકોટ હાઇવેને ₹૩૩૫૦ કરોડના ખર્ચે છ-માર્ગીય કરવાની કામગીરી.
- મહાનગરો, બંદરો, ઔદ્યોગિક વિસ્તારો, પ્રવાસન તથા યાત્રાધામોને જોડતા ૮૩૦ કિલોમીટરના ૪૯ રસ્તાઓના અનુભાગોને ફોર-લેન બનાવવાની ₹૨૮૦૧ કરોડની કામગીરી.
- પ્રધાનમંત્રી ગ્રામ સડક યોજના અંતર્ગત ૧૭૫૦ કિલોમીટર અને મુખ્યમંત્રી ગ્રામ સડક યોજના અંતર્ગત ૪૫૦૦ કિલોમીટર લંબાઈના ગ્રામ્ય રસ્તાઓ અને ૨૦૦ જેટલા પુલો માટે જોગવાઈ ₹૨૨૦૮ કરોડ.
- ૭૯ રસ્તાના અનુભાગોની ૧૨૫૩ કિલોમીટર લંબાઈને ૭ કે ૧૦ મીટર પહોળા કરવાની ₹૧૫૩૭ કરોડની કામગીરી.
- સરખેજ-ગાંધીનગર હાઇવેને ₹૯૧૩ કરોડના ખર્ચે છ-માર્ગીય કરવાની કામગીરી પૂર્ણતાના આરે.

- વિશ્વબેન્ક સહાયિત યોજના અંતર્ગત મહેસાણા-પાલનપુર રાજ્ય ધોરીમાર્ગની ફલાયઓવર સહિત છ-માર્ગીયકરણની ₹૫૭૦ કરોડની કામગીરી.
- ગાંધીનગર-કોબા-હાંસોલ રોડ (એરપોર્ટ રોડ) પર રાજસ્થાન સર્કલ પર ₹૧૩૬ કરોડના ખર્ચે એક્સ્ટ્રા ડોઝ કેબલ સ્ટેડ બ્રિજ તેમજ રક્ષાશક્તિ સર્કલ પર ₹૫૦ કરોડના ખર્ચે ફલાય ઓવરબ્રીજના કામો.
- રેલ્વે કોર્સીંગ પર ઓવરબ્રીજ બાંધવા અંગે:
 - કેડીકેટેડ ફ્રેઈટ કોરીડોર ઉપર આવતા તેમજ અન્ય રેલ્વે કોર્સીંગો ઉપર ₹૪૧૦૦ કરોડના ખર્ચે ૭૮ રેલ્વે ઓવરબ્રીજની કામગીરી.
 - રાજ્યમાં ૧ લાખ કરતા વધારે ટી.વી.યુ. ધરાવતા રેલ્વે કોર્સીંગો ઉપર ₹૫ હજાર કરોડના ખર્ચે ૧૦૦ ઓવરબ્રીજની કામગીરી.
- પી.એમ. ગતિશક્તિ અંતર્ગત મહત્વના પ્રોજેક્ટ અમદાવાદ-મુંબઈ બુલેટ ટ્રેનના ઈકવીટી ફાળા માટે જોગવાઈ ₹૧૮૭૦ કરોડ.
- બગોદરા-તારાપુર-વાસદ રસ્તાની ૧૦૧ કિલોમીટરની લંબાઈને ₹૧૬૫૪ કરોડના ખર્ચે છ-માર્ગીયકરણની કામગીરી પૂર્ણતાના આરે.

નવા કામો

- દરિયાકાંઠે આવેલ હયાત રસ્તાઓનું અપગ્રેડેશન તેમજ પુલના બાંધકામ સહિત કોસ્ટલ હાઈ-વે વિકસાવવા ₹૨૪૪૦ કરોડનું આયોજન જે પૈકી પ્રથમ તબક્કાની કામગીરી માટે જોગવાઈ ₹૨૪૪ કરોડ.
- આદિજાતિ વિસ્તારમાં ગામમાંથી શાળા તથા પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્ર સુધીના પાકા રસ્તા અને પુલો બનાવવા જોગવાઈ ₹૧૦૫ કરોડ.
- સુરત ખાતે બહુમાળી વહીવટી ભવનમાં રાજ્ય સરકારની કચેરીઓને કાર્યાન્વિત કરવા ઓફિસ સ્પેસ પેટે જોગવાઈ ₹૧૦૦ કરોડ.
- આદિજાતિ વિસ્તારના ગિરિમથક સાપુતારાથી શબરીધામ, ઝરવાણી ઘોઘ થઈને સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી-એકતા નગરને જોડતા ૧૦ મીટર પહોળા અને ૨૧૮ કિલોમીટર લંબાઈના રસ્તાને વિકસાવવા માટે ₹૧૬૭૦ કરોડનું આયોજન જે પૈકી આ વર્ષે પ્રથમ તબક્કાની કામગીરી માટે જોગવાઈ ₹૬૦ કરોડ.
- ભરૂચ બાયપાસ પર શ્રવણ ચોકડી પર ₹૪૦૦ કરોડના ખર્ચે ૨ કિલોમીટર લંબાઈનો છ-માર્ગીય એલીવેટેડ કોરીડોર.
- વઘઈ-સાપુતારા રસ્તાની ૪૦ કિલોમીટર લંબાઈને અંદાજિત ₹૧૨૦૦ કરોડના ખર્ચે ચાર-માર્ગીય કરવાનું આયોજન.
- ઉભરાટ ખાતે સુરત અને નવસારી જિલ્લાને જોડતા ₹૩૦૦ કરોડની કિંમતના નવીન પુલની કામગીરીનું આયોજન.

બંદરો અને વાહન વ્યવહાર વિભાગ માટે કુલ ₹૧૫૦૪ કરોડની જોગવાઈ

બંદરો અને વાહન વ્યવહાર

બંદરો

બંદર આધારિત વિકાસના સિદ્ધાંતને અપનાવી રાજ્યે બંદર નીતિ થકી નાના મોટા ૪૮ બંદરો તેમજ સંખ્યાબંધ જેટીઓનો વિકાસ કરી દરિયાકાંઠાના વિસ્તારોમાં વિકાસના નવા આયામો સર કરેલ છે. વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧માં દેશના કુલ પરિવહનનો ૬૭ ટકા હિસ્સા જેટલો ૩૮૮ મિલિયન મેટ્રીક ટન કાર્ગો પરિવહન કરી નાના બંદરો પર થતા માલ પરિવહનમાં રાજ્યે સર્વોચ્ચ સ્થાન ટકાવી રાખેલ છે.

- ગુજરાત મેરીટાઇમ બોર્ડ દ્વારા પી.પી.પી. ધોરણે હજીરા પોર્ટથી કેડીક્રેટેડ ફ્રેઈટ કોરીડોર સુધી રેલ્વે કનેક્ટિવિટીનો પ્રોજેક્ટ આશરે **₹૧૬૦૦ કરોડ**ના ખર્ચે હાથ ધરવામાં આવેલ છે.
- ભાવનગર જુના બંદર અને નવા બંદરની કનેક્ટિવિટી માટે ભાવનગર શહેરનો ૨૧.૬૦ કિલોમીટર લાંબો રીંગ રોડ **₹૨૯૭ કરોડ**ના ખર્ચે વિકસાવવાનું આયોજન છે.
- જામનગર ખાતે પોર્ટના ટ્રાફિકને સહેલાઈથી હાથે સુધી પહોંચાડી શકાય તે માટેના રીંગ રોડ **₹૭૦ કરોડ**ના ખર્ચે વિકસાવવા માટેની કામગીરી હાથ ધરવામાં આવેલ છે.
- માનનીય વડાપ્રધાનશ્રીની પી.એમ. ગતિશક્તિ યોજનાને સાકાર કરવા ગુજરાત મેરીટાઇમ બોર્ડ દ્વારા ગુજરાત પોર્ટ એન્ડ લોજીસ્ટીક કંપની લિમિટેડની રચના કરવામાં આવેલ છે.
- અલંગ ખાતે હયાત કેપેસિટીને બમણી કરવાના ભાગરૂપે માથાવડા ખાતે નવા જપ પ્લોટ બનાવવાનું આયોજન છે.
- ભારત સરકારની સાગરમાલા યોજના અંતર્ગત નવલખી બંદર ખાતે જેટી કન્સ્ટ્રક્શન અને માળખાકીય સુવિધાઓના વિસ્તૃતિકરણ તેમજ નવલખી બંદરના એપ્રોચ રોડને ચાર-માર્ગીય નેશનલ હાઈવે તરીકે વિકસાવવાનું કામ શરૂ કરવામાં આવેલ છે.
- ભાવનગર ખાતે પી.પી.પી. ધોરણે **₹૨૦૦૦ કરોડ**ના સી.એન.જી. ટર્મિનલની કામગીરી શરૂ કરવામાં આવશે. જેના થકી મોટા પ્રમાણમાં પ્રત્યક્ષ અને અપ્રત્યક્ષ રોજગારીની તકો ઉપલબ્ધ થશે.

વાહન વ્યવહાર

આર.ટી.ઓ. કચેરીનાં આધુનિકીકરણના ભાગરૂપે કચેરીઓનું નવીનીકરણ તેમજ સમગ્ર પ્રક્રિયાનું કમ્પ્યુટરાઈઝેશન કરવામાં આવેલ છે. આ પ્રક્રિયાને વધુ વેગ આપી અરજદારોને કચેરીની રૂબરૂ મુલાકાત ન લેવી પડે તે માટે વાહનવ્યવહાર સંબંધિત ૨૮ સેવાઓ "ફેસલેસ" કરવામાં આવી છે. આ દસ્તાવેજો એમ-પરિવહન અને ડિજિટાઇઝેશન સોફ્ટવેર મારફત ઓનલાઇન ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવેલ છે. વાહનોના ફીટનેસ ટેસ્ટીંગ સુનિશ્ચિત કરવા માટે પી.પી.પી. ધોરણે આધુનિક અને ઓટોમેટિક વાહન ફિટનેસ સેન્ટરો સ્થાપવામાં આવશે. સ્કેપ પોલિસી અંતર્ગત જુના વાહનોના નિકાલ કરવા માટેની સગવડો પણ પી.પી.પી. ધોરણે ઊભી કરવામાં આવશે.

- ગુજરાત રાજ્ય માર્ગ વાહનવ્યવહાર નિગમ દ્વારા ગ્રીન એનર્જીને પ્રોત્સાહન આપવા ઝીરો પ્રદૂષણ ધરાવતી ૫૦ ઇલેક્ટ્રીક બસો સાથે બી.એસ.-૬ ધોરણની ૧૨૦૦ નવી બસો પ્રજાની સેવામાં મુકવા માટે જોગવાઈ ₹૩૭૯ કરોડ.
- ગુજરાત ઇલેક્ટ્રીક વ્હીકલ પોલિસી અંતર્ગત આવતા ચાર વર્ષમાં
 - ૧ લાખ ૧૦ હજાર ટુ વ્હીલર વાહનો માટે વાહન દીઠ મહત્તમ ₹૨૦ હજાર
 - ૭૦ હજાર થી વ્હીલર માટે વાહન દીઠ મહત્તમ ₹૫૦ હજાર અને
 - ૨૦ હજાર ફોર વ્હીલર માટે વાહન દીઠ મહત્તમ ₹૧ લાખ ૫૦ હજારની સબસીડી આપવાનો સરકારે નિર્ણય કરેલ છે. જેના માટે આ વર્ષે જોગવાઈ ₹૧૦૬ કરોડ.
- ડ્રાઇવિંગ લાઇસન્સ માટે સુરત અને વડોદરા ખાતે વધારાના નવા ટેસ્ટ ટ્રેક બનાવવા તેમજ આર.ટી.ઓ. કચેરીઓના આધુનિકીકરણ માટે જોગવાઈ ₹૪૩ કરોડ.
- મોબાઇલ એપ્લિકેશન દ્વારા બસનો સમય, વર્તમાન લોકેશન તથા ઉપલબ્ધ સીટોની વિગતો તેમજ તમામ બસ સ્ટેશનો પર પબ્લિક ઇન્ફર્મેશન સિસ્ટમ ઉપલબ્ધ કરાવવા જોગવાઈ ₹૨ કરોડ.

ઉર્જા અને પેટ્રોકેમિકલ્સ

ઉર્જા અને પેટ્રોકેમિકલ્સ વિભાગ માટે કુલ ₹૧૫,૫૬૮ કરોડની જોગવાઈ

સામાજિક અને આર્થિક વિકાસ માટે વીજળી એક પાયાની આવશ્યકતા છે. દેશની સરેરાશ માથાદીઠ વીજ વપરાશ ૧૧૮૧ યુનિટ સામે ગુજરાતમાં માથાદીઠ વીજ વપરાશ ૨૧૪૩ યુનિટ છે, જે ગુજરાતના વિકાસને પ્રતિબિંબિત કરે છે. રાજ્યમાં અંદાજે ૧૯ લાખ ઘરોને પાઇપ દ્વારા કુદરતી ગેસનું જોડાણ આપવામાં આવેલ છે, જે ટકાવારીની દૃષ્ટિએ દેશમાં સૌથી વધારે છે. આ સાથે પાંચ હજાર જેટલા ઔદ્યોગિક એકમો અને આશરે ૧૪ હજાર વ્યાપારી એકમોને કુદરતી ગેસના જોડાણ આપવામાં આવેલ છે. કુદરતી ગેસના આયાત, સ્ટોરેજ, વિતરણ તેમજ વપરાશના ક્ષેત્રે રાજ્ય દેશમાં મોખરાનું સ્થાન ધરાવે છે.

- ખેડૂતોને રાત્રિના બદલે દિવસે ખેતી માટે વીજળી પૂરી પાડવાના ઉદ્દેશથી કિસાન સૂર્યોદય યોજના અંતર્ગત આંતરમાળખાકીય સગવડોના વિકાસ માટે જોગવાઈ ₹૧૪૦૦ કરોડ.
- બાકી રહેતા તમામ કૃષિવિષયક વીજ જોડાણો આપવાની કામગીરી પૂર્ણ કરવા માટે જોગવાઈ ₹૧૦૪૬ કરોડ.
- તમામ ગ્રામ પંચાયતોના વોટર વર્કસ માટે વિનામૂલ્યે વીજળી પૂરી પાડવા જોગવાઈ ₹૭૩૪ કરોડ.
- ગ્રાહકોને સાતત્યપૂર્ણ અને ગુણવત્તાસભર વીજ પુરવઠો પૂરો પાડવાના ઉદ્દેશથી રીવેમ્પ્ડ ડીસ્ટ્રીબ્યુશન સેક્ટર સ્કીમ અંતર્ગત વીજ વિતરણ માટે માળખાકીય સુવિધાઓનું અપગ્રેડેશન અને સ્માર્ટ મીટરની યોજના માટે જોગવાઈ ₹૧૦૦ કરોડ.

- વધુ ગુણવત્તાયુક્ત વીજપુરવઠો પૂરો પાડવાના આશયથી રાજ્યમાં ૫૬ નવા સબ-સ્ટેશનો આદિજાતિ વિસ્તારોમાં અને ૩૩ સાગરકાંઠા વિસ્તારોમાં સ્થાપવામાં આવશે.
- ખેતીવાડી ફીડરોની જાળવણી અને વિભાજનની કામગીરી માટે જોગવાઈ ₹૧૧૦ કરોડ.
- કિસાન હિત ઉર્જા શક્તિ યોજના હેઠળ ઓછી ક્ષમતાનાં ૫ હજાર ડિસ્ટ્રીબ્યુશન ટ્રાન્સફોર્મર લગાડવાની યોજના માટે જોગવાઈ ₹૬૦ કરોડ.
- આદિજાતિ વિસ્તારોમાં સારા વોલ્ટેજ સાથે વધુ સાતત્યપૂર્ણ અને ગુણવત્તાયુક્ત વીજળી પૂરી પાડવા માટે જોગવાઈ ₹૫૦ કરોડ.
- એગ્રીકલ્ચર પંપના સોલરઇઝેશન માટેની પી.એમ.-કુસુમ યોજના અંતર્ગત જોગવાઈ ₹૪૧ કરોડ.
- અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ અને ઓછી આવક ધરાવતા પરિવારોને ઘર વપરાશના સીંગલ પોઇન્ટ વીજ જોડાણ માટે જોગવાઈ ₹૨૨ કરોડ.

કલાઇમેટ ચેન્જ

કલાઇમેટ ચેન્જ વિભાગ માટે કુલ ₹૯૩૧ કરોડની જોગવાઈ

તત્કાલીન મુખ્યમંત્રીશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીની દીર્ઘદષ્ટિના કારણે વર્ષ ૨૦૦૯માં કલાઇમેટ ચેન્જ વિભાગ શરૂ કરનાર ગુજરાત દેશનું પ્રથમ રાજ્ય બનેલ.

માનનીય વડાપ્રધાનશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ તાજેતરમાં ગ્લાસગો ખાતે યોજાયેલ કોપ-૨૬ આંતરરાષ્ટ્રીય પરિષદ ખાતે નેટ-ઝીરો કાર્બનની દિશામાં લક્ષ્યાંકોની જાહેરાત કરી છે. બિનપરંપરાગત ઉર્જા સ્ત્રોતોનો વિકાસ કરી રાજ્યે ૧૫ હજાર મેગાવોટની ક્ષમતા સ્થાપેલ છે જ્યારે ૩૦ હજાર મેગાવોટના કાર્યો હાલ પ્રગતિ હેઠળ છે.

- ૩ લાખ ઉપરાંત ઘરોમાં સોલર રૂફટોપ સ્થાપી ૧૬૮૦ મેગા વોટની ક્ષમતા મેળવી રાજ્યે સમગ્ર દેશમાં પ્રથમ સ્થાન મેળવેલ છે. વધુ સવા લાખ ઘરોને આ યોજના હેઠળ લાભ આપવા માટે જોગવાઈ ₹૮૨૫ કરોડ.
- સરકારી શાળા, કોલેજો, હોસ્પિટલોના મકાનો ઉપર સોલર રૂફટોપ સ્થાપિત કરી ૧૦ મેગાવોટની ક્ષમતા ઊભી કરવા માટે જોગવાઈ ₹૩૭ કરોડ.
- ૯ હજાર વિદ્યાર્થીઓને નેટરી સંચાલિત ટુ-વ્હીલર વાહનો ખરીદવા સહાય આપવા માટે જોગવાઈ ₹૧૧ કરોડ.

વન અને પર્યાવરણ

વન અને પર્યાવરણ વિભાગ માટે કુલ ₹૧૮૨૨ કરોડની જોગવાઈ

પર્યાવરણની સમતુલાની જાળવણી અને વનોનું રક્ષણ તેમજ સંવર્ધન વિકાસ માટે જરૂરી છે. એશિયાઈ સિંહ માટે ગીર રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન અને અભયારણ્ય વિશ્વ પ્રસિદ્ધ છે. વૈશ્વિક સ્તરે પક્ષીઓની વૈવિધ્યતાને માન્યતા આપતા રામસર(ઇરાન) કન્વેન્શનમાં રાજ્યના ચાર જળપ્લાવિત વિસ્તારોનો સમાવેશ થયેલ છે. જે ગૌરવની વાત છે.

- વનો તેમજ ઘાસિયા વિસ્તારોના વિકાસ, સંવર્ધન અને સંરક્ષણની કામગીરી માટે જોગવાઈ ₹૪૮૦ કરોડ.

- વન વિસ્તાર સિવાયના વિસ્તારોમાં સામાજિક વનીકરણ માટે જોગવાઈ ₹૩૨૫ કરોડ.
- વન્યપ્રાણીઓના નિભાવ અને સંરક્ષણ માટે જોગવાઈ ₹૩૨૪ કરોડ.
- વળતર વનીકરણ તથા અન્ય વન વિકાસની કામગીરીઓ માટે જોગવાઈ ₹૧૫૨ કરોડ.
- વન ચેતના કેન્દ્ર, નવા ઘાસ ગોડાઉન અને ઔષધીય વનના કામો માટે જોગવાઈ ₹૧૯ કરોડ.
- આઝાદીના અમૃત મહોત્સવની ઉજવણીના ભાગરૂપે ભારતના રાષ્ટ્રીય વૃક્ષ અને સેંકડો વર્ષો સુધી જીવંત રહેનાર વડના વૃક્ષોનું ૭૫ સ્થળોએ વાવેતર કરી ૭૫ નમો વડ વનનું નિર્માણ કરવામાં આવશે.
- શિવરાજપુર બીચને બ્લ્યુ ફ્લેગ આંતરરાષ્ટ્રીય બીચ તરીકે માન્યતા મળેલ છે તે જ ધોરણે તીથલ-વલસાડ, માંડવી-કચ્છ, માધવપુર-પોરબંદર અને અહેમદપુર માંડવી-ગીરસોમનાથ ખાતે બ્લ્યુ ફ્લેગ બીચના વિકાસ માટે જોગવાઈ ₹૮ કરોડ.
- બામ્બુ મિશન યોજના હેઠળ આર્થિક મહત્વ ધરાવતા વાંસનું ૫૮૯૧ હેક્ટરમાં વાવેતર કરવા માટે ખેડૂતોને પ્રોત્સાહિત કરવા જોગવાઈ ₹૨૦ કરોડ.
- લુપ્ત થતાં તેમજ દુર્લભ પ્રાણીઓ જેવા કે કોરલ રીફ, ડોલ્ફિન, ડુગોંગ તેમજ વરૂના સંરક્ષણ અને સંવર્ધન માટે જોગવાઈ ₹૧ કરોડ.

મહેસૂલ

મહેસૂલ વિભાગ માટે કુલ ₹૪૩૯૪ કરોડની જોગવાઈ

મહેસૂલી વહીવટમાં સરળીકરણ માટે સરકારે વિવિધ પ્રક્રિયાઓમાં સુધારા કરી લોકાભિમુખ વહીવટ માટે પગલાં લીધેલ છે. પારદર્શિતા વધારવા એની આર.ઓ.આર (Any-RoR) તથા આઈ-ઓરા(i-ORA) પોર્ટલ પર ડિજિટલ સિગ્નેચર અને ક્યુ.આર. કોડ સાથેના મહેસૂલી દસ્તાવેજોની અધિકૃત નકલ સરકારે ઉપલબ્ધ કરાવી છે. આ વ્યવસ્થાથી આશરે ૮ લાખ કરતા વધુ ખેડૂતોને ૭/૧૨, ૮-અ તેમજ હક પત્રકની પ્રમાણિત નકલો ઓનલાઇન પદ્ધતિથી આપવામાં આવેલ છે.

- ડ્રોન ટેકનોલોજીના ઉપયોગથી ગ્રામ્ય વિસ્તારની મિલકતની માપણી કરી પ્રોપર્ટી કાર્ડ આપવા માટે **સ્વામિત્વ યોજના** અમલી.
- મહેસૂલ વિભાગની કચેરીઓ તથા સ્ટાફ ક્વાર્ટર્સ માટે જોગવાઈ ₹૧૮૬ કરોડ.
- ૪ સબ રજીસ્ટ્રાર કચેરીઓને મોડલરૂપ બનાવવા જોગવાઈ ₹૫ કરોડ.
- ગુજરાત મહેસૂલ પંચની કચેરી ખાતે ચુકાદાના હુકમો, પ્રોસિડીંગ વિગેરે ડિજિટાઇઝ કરવા માટે જોગવાઈ ₹૧ કરોડ.

**કાયદો અને
વ્યવસ્થા**

ગૃહ વિભાગ માટે કુલ ₹૮૩૨૫ કરોડની જોગવાઈ

નાગરિકોની સુરક્ષા, ભયમુક્ત વાતાવરણનું સર્જન, કાયદો અને વ્યવસ્થાની પરિસ્થિતિ જાળવવી એ રાજ્ય સરકારની ફરજ છે. આ માટે રાજ્યની પોલીસને અત્યાધુનિક શસ્ત્ર સરંજામ અને સાધન સામગ્રીથી સુસજ્જ કરવામાં આવેલ છે. કાર્યમ ઈન્વેસ્ટીગેશનમાં વૈજ્ઞાનિક ઢબે તપાસ કરવા એફ.એસ.એલ.ને નવા શિખર ઉપર પહોંચાડેલ છે. રાજ્ય પોલીસતંત્રને વધુ કાર્યક્ષમ બનાવવા માટે છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં જુદા જુદા સંવર્ગોમાં અંદાજે ૨૯ હજારથી વધુ જગ્યાઓ પર ભરતી કરવામાં આવેલ છે. આ ઉપરાંત વિવિધ સંવર્ગની અંદાજે ૧૨ હજાર જગ્યાઓ પર ભરતીની પ્રક્રિયા પ્રગતિમાં છે.

- પોલીસ પેટ્રોલિંગ અને સેવાઓની જાળવણી માટે, ૨૨૫૬ વાહનો ખરીદવા જોગવાઈ **₹૧૮૩ કરોડ.**
- ગૃહ વિભાગ હેઠળ વિવિધ સંવર્ગની ૧૦૯૪ નવી જગ્યાઓ ઊભી કરવામાં આવશે. જેના માટે જોગવાઈ **₹૪૧ કરોડ.**
- પોલીસ ખાતા માટે ૪૮ હજારથી વધુ મકાનોનું નિર્માણ કરેલ છે. રહેણાંક અને બિન રહેણાંક મકાનોના નિર્માણ માટે જોગવાઈ **₹૮૬૧ કરોડ.**
- જિલ્લા જેલ, સબ જેલ અને સ્ટાફ ક્વાર્ટર્સના નિર્માણ માટે જોગવાઈ **₹૧૫૮ કરોડ.**
- વિશ્વાસ પ્રોજેક્ટ તથા અન્ય આઈ.ટી. પ્રોજેક્ટ માટે જોગવાઈ **₹૭૦ કરોડ.**
- ડ્રીમ સિટી સુરત અને ગીફ્ટ સિટી ખાતે નવા પોલીસ સ્ટેશન સ્થાપવામાં આવશે.
- બોર્ડર એરીયાની સિક્યોરીટી વ્યવસ્થાને સુદઢ કરવા માટે ૬૨૭ જિલ્લામાં ધોરડો, હાજીપીર અને ગાગોદરા આઉટપોસ્ટને પોલીસ સ્ટેશનમાં અપગ્રેડ કરવામાં આવશે.
- ઈ-ગુજકોપ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત હાર્ડવેર અને સોફ્ટવેરની ખરીદી કરવા માટે જોગવાઈ **₹૨૮ કરોડ.**
- હાલની ટુ ઈંગરના સ્થાને ફાઈવ ઈંગર આધારિત ઓટોમેટેડ ઈંગર આઈડિન્ટીફિકેશન સિસ્ટમ ખરીદ કરવા માટે જોગવાઈ **₹૩૪ કરોડ.**
- પોલીસ આધુનિકીકરણ યોજના હેઠળ જોગવાઈ **₹૧૫ કરોડ.**
- બોમ્બ ડીસ્પોઝલ એન્ડ ડીટેક્શન સ્કવોડની કામગીરી માટે સાધન-સામગ્રીની ખરીદી કરવા માટે જોગવાઈ **₹૫ કરોડ.**
- જેલો તેમજ આનુષંગિક કચેરીઓ ખાતે CCTV લગાડવા જોગવાઈ **₹૩ કરોડ.**
- રેપીડ ડ્રગ ટેસ્ટ માટે મોબાઈલ ડ્રગ ટેસ્ટીંગ એનલાઈઝરની ખરીદી તેમજ સીરોલોજીકલ પદ્ધતિના બદલે લુપ મેડીએટેડ આઈસોથર્મલ એમ્પ્લીફિકેશન સિસ્ટમના સાધનોની ખરીદી માટે જોગવાઈ **₹૨ કરોડ.**

કાયદા વિભાગ માટે કુલ ₹૧૭૪૦ કરોડની જોગવાઈ

સુલભ, ઝડપી અને બિન ખર્ચાળ ન્યાય વ્યવસ્થા લોકતંત્રના પાયામાં છે. ન્યાયાલયોની સંખ્યા વધારવા તેમજ ન્યાય વ્યવસ્થામાં નવી તકનિક સાથે ઝડપ લાવવા સરકાર કટિબદ્ધ છે. પ્રોસિક્યુશનની કામગીરીને અસરકારક અને કાર્યક્ષમ બનાવવા અદ્યતન ટેકનોલોજી અને આધુનિક માળખાગત સુવિધાઓ સરકારે ઊભી કરેલ છે.

- નવી કોર્ટ બિલ્ડિંગના બાંધકામ માટે જોગવાઈ ₹૪૫ કરોડ.
- રહેઠાણના મકાનોના બાંધકામ માટે જોગવાઈ ₹૮૩ કરોડ.
- હયાત કોર્ટ બિલ્ડિંગ તથા રહેણાંકોના મકાનોના મરામત માટે જોગવાઈ ₹૧૨ કરોડ.
- વકીલોના કલ્યાણ માટેના વેલફેર ફંડમાં બાર કાઉન્સિલ ઓફ ગુજરાતને સહાય આપવા માટે જોગવાઈ ₹૬ કરોડ.
- પ્રોસિક્યુશનની કામગીરી માટે સરકારી વકીલોને લેપટોપ, પ્રિન્ટર તથા લો સોફ્ટવેર આપવા માટે જોગવાઈ ₹૫ કરોડ.
- ન્યાયતંત્ર માટેની માળખાકીય સુવિધાઓ માટે ₹૨૧૬ કરોડના કામો હાલ પ્રગતિમાં છે.

રમતગમત,
યુવા અને
સાંસ્કૃતિક
પ્રવૃત્તિઓ

રમતગમત, યુવા અને સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓ વિભાગ માટે કુલ ₹૫૧૭ કરોડની જોગવાઈ

રાજ્યના ભવ્ય ઐતિહાસિક અને સાહિત્યિક વારસા તેમજ સંસ્કૃતિની જાળવણી કરવા અને ખેલફૂલને પ્રોત્સાહન આપવા સરકાર પ્રયત્નો કરી રહી છે. રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે ગુજરાતના ખેલાડીઓ પ્રગતિ કરે તે માટેના પ્રયત્નો ખેલ મહાકુંભ મારફત સરકારે આદર્યા છે. તાજેતરમાં, ટોકીયો-જાપાન ખાતે યોજવામાં આવેલ ઓલિમ્પિક અને પેરાલિમ્પિક્સમાં ગુજરાતના છ ખેલાડીઓએ ભાગ લીધેલ અને પેરા-ટેબલ ટેનીસની રમતમાં સીલ્વર મેડલ મેળવેલ છે. જે આપણા સૌ માટે ગૌરવની વાત છે.

- વર્ષ-૨૦૧૯માં યોજાયેલ ખેલ મહાકુંભમાં ૪૦ લાખ જેવી વિશાળ સંખ્યામાં બાળકો અને યુવાનોએ ૩૬ જેટલી વિવિધ રમતોમાં ભાગ લીધેલ હતો. ખેલ મહાકુંભ અંતર્ગત આગામી વર્ષ માટે જોગવાઈ ₹૭૩ કરોડ.
- વલસાડ, ગીર-સોમનાથ, બોટાદ, દેવભૂમિ દ્વારકા, મોરબી, મહીસાગર, અરવલ્લી, સુરત અને નવસારી ખાતે જિલ્લા કક્ષાના સ્પોર્ટ્સ સંકુલ માટે જોગવાઈ ₹૪૭ કરોડ.
- જિલ્લા કક્ષાએ સ્પોર્ટ્સ સ્કૂલ(ડી.એલ.એસ.એસ.)માં ૩૯ શાળાઓના અંદાજે ૪૩૫૦ વિદ્યાર્થીઓને સવલતો પૂરી પાડવા જોગવાઈ ₹૪૩ કરોડ.
- વડોદરા જિલ્લાના ડેસર ખાતે સ્થપાયેલ સ્વર્ણિમ ગુજરાત સ્પોર્ટ્સ યુનિવર્સિટી માટે વધુ સુવિધાઓ વિકસાવવા જોગવાઈ ₹૧૦ કરોડ.
- કલા, સાહિત્ય અને સંસ્કૃતિ ક્ષેત્રની પ્રતિભાશાળી વ્યક્તિઓને અવસર પુરો પાડવા કલા મહાકુંભ અંતર્ગત જોગવાઈ ₹૮ કરોડ.

- રાજપીપળા અને આહવા ખાતે જિલ્લા કક્ષાની તથા વઘઈ, તરસાડી કોસંબા, કેડીયાપાડા, ભિલોડા અને ઉમરપાડા ખાતે તાલુકા કક્ષાની અઘતન ઈકો ફેડલી સ્માઈ ગ્રીન લાયબ્રેરીના નિર્માણ માટે જોગવાઈ ₹૮ કરોડ.
- સુરત ખાતે રમતગમતની આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાની અત્યાધુનિક સુવિધાઓથી સજ્જ સેન્ટર ઓફ એક્સેલન્સના નિર્માણ માટે જોગવાઈ ₹૫ કરોડ.
- વ્યારા ખાતે ૨૦૦ ખેલાડીઓ માટે હોસ્ટેલના બાંધકામ અને ફોર લેન સિન્ટેટીક એથલેટીક ટ્રેક સાથેનું ક્રૂટબોલ ગ્રાઉન્ડ માટે જોગવાઈ ₹૨ કરોડ.
- પ્રતિભાશાળી ખેલાડીઓને પ્રોત્સાહન આપવા શકિતદૂત યોજના હેઠળ જોગવાઈ ₹૪ કરોડ.
- છોટાઉદેપુર ખાતે મલ્ટીપર્પઝ ઈન્ડોર હોલ માટે જોગવાઈ ₹૨ કરોડ.
- આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસની ઉજવણી અને યોગના પ્રચાર-પ્રસાર માટે જોગવાઈ ₹૨ કરોડ.

માહિતી અને પ્રસારણ

માહિતી અને પ્રસારણ વિભાગ માટે કુલ ₹૧૯૯ કરોડની જોગવાઈ

રાજ્ય સરકારની કલ્યાણકારી યોજનાઓ, વિકાસલક્ષી નીતિઓ અને કામગીરીની માહિતી જન-જન સુંઘી પહોંચાડી, લોકો તેનો મહત્તમ લાભ લે તે માટે વિભાગ કાર્યરત છે.

- ગુજરાતી ફિલ્મોના પ્રોત્સાહન માટે જોગવાઈ ₹૨૦ કરોડ.
- અમરેલી, વલસાડ અને સુરત ખાતે માહિતી કચેરીના બાંધકામ અને સાધનો માટે જોગવાઈ ₹૩ કરોડ.

સામાન્ય વહીવટ

સામાન્ય વહીવટ વિભાગ માટે કુલ ₹૨૧૪૬ કરોડની જોગવાઈ

પારદર્શિતા, સંવેદનશીલતા અને લોકાભિમુખ વહીવટ માટે વિકેન્દ્રીકરણ સાથે નવી તકનિકોનો ઉપયોગ કરી બધા કર્મચોગીઓને કાર્યક્ષમ અને ઉત્તરદાયી બનાવવા સરકાર સતત પ્રયત્નશીલ છે. સરકારી ક્ષેત્રે રોજગારીની તકોનું સર્જન કરી યુવા વર્ગને લોકસેવાના સહિયારા પ્રયાસમાં જોડવા માટે છેલ્લાં પાંચ વર્ષમાં ૧ લાખથી વધુ નોકરીઓ આપવામાં આવેલ છે.

- વિકેન્દ્રિત જિલ્લા આયોજન કાર્યક્રમ, એ.ટી.વી.ટી. અને અન્ય યોજનાઓ હેઠળ સ્થાનિક જરૂરિયાતોના વિકાસના કામો માટે જોગવાઈ ₹૧૩૦૬ કરોડ.
- સ્પીપા, અમદાવાદ ખાતે ઓફિસર્સ હોસ્ટેલના બાંધકામ માટે જોગવાઈ ₹૫ કરોડ.
- કર્મચોગીઓને તાલીમ આપી તેમની કાર્યક્ષતા વધારવાના પ્રયત્નોના ભાગરૂપે તાલીમ સંસ્થાઓના આધુનિકીકરણ અને વિસ્તૃતિકરણ માટે જોગવાઈ ₹૧ કરોડ.
- બિન નિવાસી ગુજરાતીઓ સાથે સંપર્ક સુદઢ બનાવી ગુજરાતના વિકાસમાં તેમને સહભાગી કરવા તેમજ ગુજરાતની અસ્મિતા અને સાંસ્કૃતિક ઓળખને વિદેશોમાં પ્રસારિત કરવા વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ માટે જોગવાઈ ₹૩ કરોડ.

હવે, હું વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ ની ખરેખર આવક અને ખર્ચની સમીક્ષા હાથ ધરીશ.
વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ નો હિસાબ

વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ દરમિયાન ચોખ્ખી લેવડ-દેવડના કારણે ₹ ૬૮૬૫.૭૦ કરોડની પુરાંત રહેશે તેવી ધારણા સુધારેલા અંદાજમાં હતી. વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માટેના હિસાબમાં ચોખ્ખી લેવડ-દેવડના કારણે ₹ ૧૬૧.૯૯ કરોડની ખાધ દર્શાવે છે.

		(₹ કરોડમાં)	
		૨૦૨૦-૨૧ના સુધારેલા અંદાજ	૨૦૨૦-૨૧ના હિસાબ
(૧)	એકત્રિત ફંડ		
	મહેસૂલી આવક	૧૩૨૨૯૪.૪૩	૧૨૮૧૫૫.૬૬
	મહેસૂલી ખર્ચ	૧૫૪૨૪૬.૦૫	૧૫૦૭૦૩.૫૮
	મહેસૂલી હિસાબ પર પુરાંત	(-) ૨૧૯૫૧.૬૨	(-) ૨૨૫૪૭.૯૨
	મૂડીની આવક	૬૧૨૬૮.૦૦	૬૮૯૮૦.૩૦
	લોન અને પેશગીઓ વગેરે સહિત મૂડી ખર્ચ	૩૭૬૫૦.૬૮	૪૫૯૩૬.૩૪
	મૂડી હિસાબ પર ખાધ	(+) ૨૩૬૧૭.૩૨	(+) ૨૩૦૪૩.૯૬
	સરવાળો (૧) એકત્રિત ફંડ (ચોખ્ખું)	(+) ૧૬૬૫.૭૦	(+) ૪૯૬.૦૪
(૨)	આકસ્મિક ફંડ (ચોખ્ખું)	-	-
(૩)	જાહેર હિસાબ (ચોખ્ખો)	(+) ૫૨૦૦.૦૦	(-) ૬૫૮.૦૩
	સરવાળો: ચોખ્ખી લેવડ-દેવડ (૧+૨+૩)	(+) ૬૮૬૫.૭૦	(-) ૧૬૧.૯૯

વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ ના સુધારેલા અંદાજ

વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ ના અંદાજમાં ચોખ્ખી લેવડ-દેવડના કારણે ₹ ૫૮૭.૮૮ કરોડની પુરાંત રહેવાની ધારણા હતી. વર્ષના અંતે ચોખ્ખી લેવડ-દેવડના કારણે સુધારેલા અંદાજમાં ₹ ૬૩૬૯.૭૫ કરોડની પુરાંત રહેવાની ધારણા છે.

		(₹ કરોડમાં)	
		૨૦૨૧-૨૨ના અંદાજ	૨૦૨૧-૨૨ના સુધારેલા અંદાજ
(૧)	એકત્રિત ફંડ		
	મહેસૂલી આવક	૧૬૭૯૬૯.૪૦	૧૬૩૦૨૦.૧૯
	મહેસૂલી ખર્ચ	૧૬૬૭૬૦.૮૦	૧૬૨૩૦૬.૦૮
	મહેસૂલી હિસાબ પર પુરાંત	(+) ૧૨૦૮.૬૦	(+) ૭૧૪.૧૧
	મૂડીની આવક	૫૦૭૫૧.૦૦	૫૯૭૪૬.૧૯
	લોન અને પેશગીઓ વગેરે સહિત મૂડી ખર્ચ	૫૬૫૭૧.૭૨	૫૪૬૮૯.૫૧
	મૂડી હિસાબ પર ખાધ	(-) ૫૮૨૦.૭૨	(+) ૫૦૫૬.૬૮
	સરવાળો (૧) એકત્રિત ફંડ (ચોખ્ખું)	(-) ૪૬૧૨.૧૨	(+) ૫૭૭૦.૭૯
(૨)	આકસ્મિક ફંડ (ચોખ્ખું)	-	-
(૩)	જાહેર હિસાબ (ચોખ્ખો)	(+) ૫૨૦૦.૦૦	(+) ૫૯૮.૯૬
	સરવાળો: ચોખ્ખી લેવડ-દેવડ (૧+૨+૩)	(+) ૫૮૭.૮૮	(+) ૬૩૬૯.૭૫

વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ નો અંદાજ

માનનીય અધ્યક્ષ મહોદયા,

આ સન્માનનીય સભાગૃહને હું જણાવવા માંગું છું કે, અમારી સરકારોએ ઉચ્ચ વિકાસદર સાથે સમૃદ્ધિના નવા શિખરો સર કરતું અર્થતંત્ર રાજ્યને પૂરું પાડ્યું છે. પ્રજાના સર્વાંગીણ કલ્યાણ તેમજ માળખાકીય સગવડો માટે જરૂરી નાણાકીય ભંડોળ પૂરું પાડી, સામાન્ય માનવીની આશા-આકાંક્ષાઓને અંદાજપત્રોમાં મૂર્તિમંત કરવામાં અમે સફળ થયા છીએ અને તેથી જ રાજ્યની પ્રજાના આશીર્વાદ અમને સતત મળતા રહ્યા છે. રાજ્યના સર્વસમાવેશી વિકાસ માટે ઉપલબ્ધ સંસાધનોનો ઉચિત અને કાર્યક્ષમ ઉપયોગ કરવાની સરકારની વ્યૂહરચના રહી છે. છેલ્લા ૧૫ વર્ષથી અમારી સરકારોએ રેવન્યુ સરપ્લસ બજેટ આપેલ છે અને આ સમય દરમિયાન, કોઈપણ પ્રકારના ઓવરડ્રાફ્ટ લીધા વગર તમામ નાણાકીય જવાબદારીઓ સફળ રીતે પૂર્ણ કરી દેશમાં, ઉચ્ચકક્ષાના નાણાકીય વ્યવસ્થાપનનું એક અનેરું ઉદાહરણ પ્રસ્તુત કરેલ છે. સતત મહેસૂલી પુરાંત અંદાજપત્ર આપવાની રાજ્યની આ પરંપરાને જાળવી રાખી વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ નું અંદાજપત્ર પણ મહેસૂલી પુરાંત અંદાજપત્ર તરીકે રજૂ કરવાનો, નાણા મંત્રી તરીકે, મેં ભક્ષ પ્રયાસ કરેલ છે.

વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ ના અંદાજ મુજબ મહેસૂલી હિસાબ પર પુરાંત ₹૧૦૦૫.૮૬ કરોડ રહેશે. મહેસૂલી હિસાબ સાથે મૂડી હિસાબ અને ચોખ્ખો જાહેર હિસાબ ગણતરીમાં લેતાં વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ નો અંદાજ ₹૬૬૮.૦૯ કરોડની એકંદર પુરાંત દર્શાવે છે.

(₹ કરોડમાં)

	૨૦૨૨-૨૩ના અંદાજ
(૧) એકત્રિત ફંડ	
મહેસૂલી આવક	૧૮૨૦૪૫.૪૬
મહેસૂલી ખર્ચ	૧૮૧૦૩૯.૬૦
મહેસૂલી હિસાબ પર પુરાંત	(+) ૧૦૦૫.૮૬
મૂડીની આવક	૫૧૨૫૧.૦૦
લોન અને પેશગીઓ વગેરે સહિત મૂડી ખર્ચ	૫૯૩૯૪.૦૬
મૂડી હિસાબ પર ખાદ	(-) ૮૧૪૩.૦૬
સરવાળો (૧) એકત્રિત ફંડ (ચોખ્ખું)	(-) ૭૧૩૭.૨૦
(૨) આકસ્મિક ફંડ (ચોખ્ખું)	-
(૩) જાહેર હિસાબ (ચોખ્ખો)	(+) ૭૮૦૫.૨૯
સરવાળો: ચોખ્ખી લેવડ-દેવડ (૧+૨+૩)	(+) ૬૬૮.૦૯

માનનીય અધ્યક્ષ મહોદયા,

હવે, હું મારા અંદાજપત્રનો ભાગ-ખ રજૂ કરીશ.

સ્ટેચ્યૂ ઓફ યુનિટી

ડિઝાઇન, પ્રોસેસિંગ અને મુદ્રણ : સરકારી મધ્યસ્થ મુદ્રણાલય, ગાંધીનગર

